

Χανιώτικα νέα
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ 2 Ιουνίου 2018

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΤΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Οι ορχιδέες της Κρήτης

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΛΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

Στην κεντρική φωτογραφία η *Serapias cordigera* subsp. *cretica* και από πάνω προς κάτω *Ophrys episcopalis*, *Orchis italica*, *Ophrys cretica* subsp. *ariadnae*, *Orchis papilionacea* subsp. *heroica*.

Η ιδιαιτερότητα και η ποικιλία της κρητικής κλωρίδας είναι κάτι γνωστό, που έχει μάλιστα αναδειχτεί πολλές φορές μέσα από τα αφιερώματά των "διαδρομών". Ωστόσο, το ότι το νησί μας ανήκει στις περιοχές με τις περισσότερες orchidees σε όλη την Ευρώπη ήταν μία ευχάριστη έκπληξη. Τόσο για τον πλούτο των ειδών (περίπου 70 είδη και υποείδη) όσο και για την μοναδικότητα πολλών από αυτά (14 δεν φυτρώνουν σε κανένα άλλο σημείο της γης). Μεγάλη χαρά και ταυτόχρονα ευθύνη για όλους μας, γιατί στο δικό μας χέρι είναι να γνωρίσουμε και να αναγνωρίσουμε και αυτούς τους θησαυρούς του τόπου μας και να αναλάβουμε δράση για την προστασία τους.

ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Εκδηλώσεις μνήμης

Εκδηλώσεις μνήμης θα πραγματοποιηθούν σε πολλές περιοχές του Νομού Χανίων στο πλαίσιο των παράλληλων εκδηλώσεων για τη Μάχη της Κρήτης.

Συγκεκριμένα:
ΚΟΝΤΟΜΑΡΙ: Εκδήλωση μνήμης για τους εκτελεσθέντες της περιοχής Κοντομαρίου θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο στις 7 μ.μ. στο Μνημείο Εκτελεσθέντων Κοντομαρί. Η εκδήλωση, την οποία οργανώνουν ο Δήμος Πλατανιά, η Τοπική Κοινότητα, το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Κοντομαρί, περιλαμβάνει επιμνημόσυνη δέηση, χαιρετισμούς, ομιλία για τα γεγονότα της εποχής από τον διευθυντή του Γυμνασίου Πλατανιά, Βασίλη Παπαστάση, προσκλητήριο πεσόντων, κατάθεση στεφάνων, ενός λεπτού σιγή, Εθνικό Ύμνο, απόδοση ριζιτικού τραγουδιού από την Ριζιτική Παρέα του Κοντομαρί.

Θα ακολουθήσει παραδοσιακό κέρασμα από τον Δήμο Πλατανιά και τους τοπικούς φορείς. Παράλληλα, ιστορική έκθεση φωτογραφίας με τίτλο: "Δεν λησμονώ... μία εικόνα χίλιες λέξεις" λειτουργεί έως την Κυριακή στο Ενοριακό Κέντρο στο Κοντομαρί.

Το θέμα της έκθεσης είναι οι γερμανικές θηριωδίες κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην ελληνική επικράτεια καθώς και ειδικό αφιέρωμα στην ένωση μαρτυρικών χωριών και πόλεων Ελλάδας.

ΠΑΤΕΛΑΡΙ: Εκδήλωση στο Μνημείο Πεσόντων Πατελαρίου θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο στις 10.30 π.μ.. Η εκδήλωση, την οποία οργανώνουν ο Δήμος Πλατανιά, η Τοπική Κοινότητα Βρυσών και ο Αναπτυξιακός Πολιτι-

στικός Σύλλογος Πατελαρίου, περιλαμβάνει επιμνημόσυνη δέηση, χαιρετισμούς, ομιλία για τα γεγονότα από τον πρόεδρο της Τοπικής Κοινότητας Βρυσών, Στ. Σπανουδάκη, προσκλητήριο πεσόντων, κατάθεση στεφάνων, ενός λεπτού σιγή, Εθνικό Ύμνο.

ΑΛΙΚΙΑΝΟΣ: Εκδήλωση μνήμης για τους εκτελεσθέντες της περιοχής Αλικιανού θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή στις 10 π.μ. στο Μνημείο Εκτελεσθέντων στον **αύλειο χώρο του Ιερού Ναού Τιμίου Σταυρού** Αλικιανού. Η εκδήλωση, την οποία οργανώνουν ο Δήμος Πλατανιά και η Τοπική Κοινότητα Αλικιανού, περιλαμβάνει επιμνημόσυνη δέηση, χαιρετισμούς, ομιλία για τα γεγονότα από την κάτοικο του Αλικιανού Ειρήνη Κόρκακα, κατάθεση στεφάνων, ενός λεπτού σιγή, Εθνικό Ύμνο.

ΧΡΥΣΑΥΓΗ: Εκδήλωση στο Μνημείο Πεσόντων Χρυσαυγής θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή στις 11.30 π.μ.. Η εκδήλωση, την οποία οργανώνουν ο Δήμος Πλατανιά σε συνεργασία με την Τοπική Κοινότητα Χρυσαυγής και τους τοπικούς Πολιτιστικούς Συλλόγους, περιλαμβάνει επιμνημόσυνη δέηση, χαιρετισμούς, ομιλία από τον συνταξιούχο εκπαιδευτικό Ιωάννη Περακάκη, κατάθεση στεφάνων, ενός λεπτού σιγή, Εθνικό Ύμνο, απόδοση ριζιτικού τραγουδιού από την Ριζιτική Παρέα Καλλιθέας.

ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ ΚΥΡΤΟΜΑΔΩ: Την Κυριακή 3 Ιουνίου ο Δήμος Χανίων σε συνεργασία με την Ενορία Αγ. Ιωάννου Καλυβίτη Κυρτομάδω τελεί το καθιερωμένο ετήσιο μνημόσυνο των υπέρ πίστεως και πατρίδας πεσόντων. Το μνημόσυνο θα τελεστεί στον Ι.Ν. Αγίου Ιωάννη Καλυβίτη Κυρτομάδω, ενώ μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας θα τελεστεί επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο Πεσόντων της περιοχής.

γιορταίζουν

3/6

Των Αγίων

Πάντων

4/6

Μάρθα

5/6

Δωρόθεος,

Δωροθέα,

Πλούταρχος

6/6

Ιλαρίων,

7/6

Ζηναΐς

8/6

Καλλιόπη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 3 - Πολιτισμός

σελ. 4 - 5 ~ Οι orchidees της Κρήτης

σελ. 6 - Πολιτισμός

σελ. 7 ~ Παιδότοπος

σελ. 8 ~ Υγεία & Βότανα

σελ. 9 ~ Ιστορία της Ιατρικής

σελ. 10 - 11 ~ Η Μικρασιατική

εκστρατεία με τον φακό ενός

Χανιώτη αξιωματικού

σελ. 12 ~ Αφορμή, Βιβλία

διαδρομές

τεύχος 781
Εβδομαδιαίο Πολιτιστικό Ενθετο
της εφημερίδας "Χανιώτικα Νέα"

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ -
ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.

ΙΔΡΥΤΗΣ: Γιάννης Ε. Γαρεδάκης
ΕΚΔΟΤΗΣ: Μανώλης Α. Γαρεδάκης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Παρασκευάς Ν. Περάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

"ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ":

Ελευθερία Μ. Κουμή

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Γιώργος Δρακάκης, Γιώργος
Κώνστας, Γιάννης Λυβιάκης,
Δημήτρης Μαριδάκης, Γιάννα
Μαρουλοσφάκη, Βασιλική
Τωμαδάκη, Ελένη Φουντουλάκη

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Δέσποινα Βάλλα, Νίκη Ξυφανταράκη,
Ελένη Σταυρίδη

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:

Νεκτάριος Κακατσάκης

ΠΙΣΤΕΤΕΣ: Hussein Rajaitikhar,

Γιάννης Περάκης,

Γιώργος Στεφανάκης

ΣΥΝΤΑΞΗ: Εμπορικό Κέντρο

"Ερμής" (Μπουνιαλή 11-19)

τηλ. 28210 51.003 - 6,

fax 28210 51.007

e-mail: info@haniotika-nea.gr

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:

Καραϊσκάκη 49, τηλ. 28210 70.563 -

6 fax 28210 91.900

Διαφημιστικό Τμήμα:

Εύα Κουμή τηλ.: 2821070.563 - 6

e-mail: ads@haniotika-nea.gr

ΣΤΙΣ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ

Γνωριμία με τα Συσσίτια Σπλιάντζιας

Ο Σύλλογος "Συσσίτια Σπλιάντζιας", με αφορμή την ανακαίνιση του χώρου των Συσσιτίων, προσκαλεί τους Χανιώτες και τις Χανιώτισσες σε εκδήλωση που διοργανώνει την Τετάρτη 6 Ιουνίου και ώρα 8μ.μ. μπροστά από τον χώρο των συσσιτίων (πλατεία της Σπλιάντζιας πίσω από τον Πλάτανο) για την ενίσχυση του έργου του Συλλόγου μας και την σύσφιξη των σχέσεων του με την κοινότητα των Χανίων.

Η εκδήλωση περιλαμβάνει φαγητό και ζωντανή μουσική με το συγκρότημα "Εντέχνως Λαϊκοί".

Τιμή εισιτηρίου 5 ευρώ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ

Ανάδειξη της Κρήτης ως κοιτίδα πολιτισμού

Συνεχίζεται στο Ρέθυμνο το Διεθνές Αρχαιολογικό Συνέδριο “Η Ελεύθερα, η Κρήτη και ο έξω κόσμος”, όπου μέσα από περισσότερες από σαράντα ομιλίες από διακεκριμένους αρχαιολόγους, αναδεικνύεται ο ρόλος της Κρήτης ως κοιτίδα πολιτισμού και κιβωτός γνώσης.

Από την εναρκτήρια συνεδρία, παρουσία αρχών, της βασίλισσας της Ισπανίας Σοφίας, του Περιφερειάρχη Σταύρου Αρναουτάκη, του πρύτανη του πανεπιστημίου Κρήτης Οδυσσέα Ζώρα και της αντιδημάρχου Ρεθύμνου Πένης Μπριλιράκη, Ελλήνων και ξένων πανεπιστημιακών και φοιτητών.

Το συνέδριο ξεκίνησε το βράδυ της Πέμπτης στο συνεδριακό κέντρο του ξενοδοχείου “Creta Palace” παρουσία αρχών, της βασίλισσας της Ισπανίας Σοφίας, της πριγκίπισσας Ειρήνης, πανεπιστημιακών και φοιτητών, Ελλήνων και ξένων ενώ χαιρετισμούς απύθνησαν ο περιφερειάρχης Σταύρος Αρναουτάκης, ο πρύτανης του πανεπιστημίου Κρήτης Οδυσσέας Ζώρας και εκ μέρους του δήμου Ρεθύμνου η αντιδήμαρχος Πέπη Μπριλιράκη.

Κεντρικός ομιλητής της εναρκτήριας συνεδρίασης ήταν ο καθηγητής Αρχαιολογίας και ανασκαφέας της Ελεύθερας, Νίκος Σταμπολίδης.

Ο κ. Σταμπολίδης εξήρε τη σπουδαιότητα της Ελεύθερας ως αρχαιολογικός χώρος παγκόσμιας ακτινοβολίας ενώ παρουσίασε αναλυτικά στο κοινό, με παράλληλη προβολή σλάιτς, τις ανασκαφικές έρευνες, τη Νεκρόπολη, την Ορθή Πέτρα αλλά και τους σπουδαίους αρχαιολογικούς θησαυρούς, οι οποίοι φιλοξενούνται στο Μουσείο Αρχαίας Ελεύθερας.

Ως κιβωτό γνώσης και μια πολύ σημαντική κοιτίδα πολιτισμού για τη χώρα μας χαρακτήρισε την Ελεύθερα Ρεθύμνου ο περιφερειάρχης Κρήτης Σταύρος Αρναουτάκης μιλώντας στο συνέδριο.

Ο περιφερειάρχης τόνισε ότι «πρόκειται για μια σπουδαία επιστημονική διοργάνωση στον πυρήνα της οποίας βρίσκεται ο ρόλος και η επιρροή της Κρήτης στον έξω κόσμο. Ένας ρόλος που φωτίστηκε από τις ανασκαφές στον αρχαιολογικό χώρο της Ελεύθερας και που πλέον παρουσιάζεται αριστοτεχνικά σε ντόπιους και ξένους επισκέπτες στις αίθουσες του μουσείου της Ελεύθερας. Μιας κιβωτού γνώσης, μιας κοιτίδας πολιτισμού, από τις σημαντικότερες στην Ελλάδα».

Στο πλαίσιο του διεθνούς συνεδρίου για την Ελεύθερα έγινε μια σημαντική ανακοίνωση από το νεοσύστατο Κοινωνικό Ίδρυμα «Νίκος Δασκαλαντωνάκης». Ο πρόεδρος του Ομίλου Grecotel υλοποιεί τη δέσμευσή του, όπως την είχε προαναγγείλει σε άλλη εκδήλωση πριν από ένα χρόνο περίπου: Συστήθηκε το κοινωνικό ίδρυμα που φέρει το όνομα του, προκειμένου μέσα από αυτό να συνεχίσει την προσφορά του στον τουρισμό, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό.

Ειδικότερα το κοινωνικό Ίδρυμα «Νίκος Δασκαλαντωνάκης» θα έχει τρεις πυλώνες: Ο πρώτος πυλώνας θα αφορά υποτροφίες, ο δεύτερος τον άξονα «Ελεύθερα και Πολιτισμός» και ο τρίτος «πρωτογενής ανάπτυξη και τουρισμός».

ΑΠΟ ΤΗΝ Ο.Α.Κ.

Κρητικές στράτες

Συνεχίζεται από την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης (ΟΑΚ) η δράση: “κρητικές στράτες” στην ενδοχώρα της Κρήτης, με σκοπό τη συμμετοχή ενδιαφερομένων που επιθυμούν να γνωρίσουν την ομορφιά και την ποικιλία των βοτάνων και των φυτών της Κρήτης που τείνουν να εξαφανισθούν.

Της προσπάθειας αυτής ηγείται ο Γάλλος Βοτανολόγος Ζακ Ζαφράν, στο πλαίσιο των δράσεων του Μουσείου Βοτάνων του Ινστιτούτου Θεολογίας και Οικολογίας της ΟΑΚ, ο οποίος και θα συνοδεύει την ομάδα στους περιπάτους.

Η δεύτερη φετινή “κρητική στράτα” θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 3 Ιουνίου σε περιοχές των Τοπολιών και του Ελαφονοσίου. Ως σημείο συνάντησης έχει οριστεί η ΟΑΚ στις 9 π.μ. Συνιστάται στους συμμετέχοντες να έχουν μαζί τους νερό και τρόφιμα, καθώς η περιήγηση αναμένεται να ολοκληρωθεί στις 4 μ.μ.

Για δήλωση συμμετοχής και για περαιτέρω πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να καλούν τον υπεύθυνο του Ινστιτούτου Θεολογίας και Οικολογίας της ΟΑΚ Αντώνιο Καλογεράκη, στο τηλ. 28240 22500 και στο email: kalogerakis@oac.gr

ΣΤΟΝ ΚΥΠΑΡΙΣΣΟ

Εορτασμός ημέρας περιβάλλοντος

Εκδήλωση για τον εορτασμό της παγκόσμιας **ημέρας περιβάλλοντος** θα πραγματοποιηθεί την Τρίτη 5 Ιουνίου στις 7.30 μ.μ. στον Προφήτη Ηλία στην Τοπική Κοινότητα Κυπαρίσσου του Δήμου Πλατανιά.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ομιλία από τον τεχνολόγο γεωπόνο Γιώργο Μοτάκη και τραγούδια από την παιδική χορωδία του Δήμου Πλατανιά υπό τη διεύθυνση της Κυριακής Μπανάτου και το συγκρότημα του Μάνου Τρυπιά.

Διοργανωτές είναι ο Δήμος Πλατανιά, η Τοπική Κοινότητα και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Κυπαρίσσου.

ΣΤΗΝ ΠΥΛΗ ΣΑΜΠΙΟΝΑΡΑ

Εντυπωσιακές φιγούρες στη 2η έκθεση στατικού μοντελισμού

Εντυπωσιακές φιγούρες, όπως πολεμιστές, δράκοι, κάστρα κ.α. φιλοξενούνται στην 2η έκθεση στατικού μοντελισμού που φιλοξενείται στην πύλη Σαμπιονάρα. Τα εκθέματα προέρχονται από πολλές εταιρίες και κάποια είναι εμπνευσμένα από αληθινά ιστορικά γεγονότα και άλλα από γνωστές ταινίες, όπως το Alien και το Star wars.

«Υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία στον τομέα της στρατηγικής και αυτών των παιχνιδιών. Ολα βασίζονται πάνω στη βασική ιδέα ότι οι παίκτες έρχονται αντιμέτωποι, χρησιμοποιώντας διάφορους στρατούς», τονίζει σε δηλώσεις του ένας εκ των υπευθύνων της έκθεσης, ο Μανώλης Κεμερλής, λέγοντας ακόμα ότι, «υπάρχουν στρατοί σε πραγματικά ιστορικά γεγονότα από την εποχή της αρχαιότητας, από Ρωμαίους, Έλληνες και οτιδήποτε άλλο μέχρι στρατούς φαντασίας και επιστημονικής φαντασίας».

Η έκθεση ξεκίνησε την Παρασκευή και θα διαρκέσει έως αύριο και πραγματοποιείται σε συνεργασία με το Δήμο Χανίων και την ΚΕΠΠΕΔΗΧ-ΚΑΜ.

ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Οι ορχιδέες της Κρήτης

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΝΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ
έφορος ορειβασίας και
αναβάσεων του ΕΟΣ Χανίων

Στο άκουσμα και μόνο της λέξης “ορχιδέα” το μυαλό μας αυτόματα ταξιδεύει σε χώρες εξωτικές, έρχονται στο νου εικόνες μερικών από τα πιο σπάνια, όμορφα και ακριβά λουλούδια του κόσμου. Μέχρι και πριν δύο δεκαετίες λίγοι γνώριζαν ότι αυτά τα λουλούδια φυτρώνουν και εδώ στην Ελλάδα και στο νησί μας την Κρήτη. Οι παλαιότεροι φυσικά συναντούσαν στην ύπαιθρο κάθε Ανοιξη αυτά τα όμορφα φυτά μόνο που τους είχαν δώσει κοινά ονόματα (σκυλάκια, μελισσάκια, κρινάκια) χωρίς να ξέρουν ότι ήταν είδη ορχιδέας. Ακόμη και σήμερα όλοι μας, εκτός τους ειδικούς, έχουμε ελάχιστες γνώσεις. Αλήθεια τι ξέρουμε για τις κρητικές ορχιδέες;

Η *Cephalanthera cucullata* έχει εντοπιστεί στο Κουστογέρακο.

Η *Orchis palustris*.

Το *Limodorum abortivum*, μια σπάνια ορχιδέα.

Το *Himantoglossum samariensis* (μυαντόγλωσσο Σαμαριάς).

Η *Orchis italica* (σατυρίσκος).

ΤΟ ΟΝΟΜΑ

Ορχιδέα.... το όνομα του φυτού συνδέεται άρρηκτα με αυτό το οποίο πικτικά μας προϊδεάζει... με τους όρχεις του ανδρός. Η κατάληξη “δέα” μάλλον είναι από την λέξη “θέα” οπότε ορχιδέα σημαίνει “η θέα των όρχεων”. Ονομάζεται αλλιώς και σερικοβότανο καθώς υπήρχε η αντίληψη ότι η κατανάλωση των βολβών της, αφού μοιάζουν με όρχεις, ευνοεί την γέννηση αρσενικών παιδιών.

ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΟΝΗΣΟ

Η Κρήτη ανήκει στις περιοχές με τις περισσότερες ορχιδέες στην Ευρώπη, τόσο στον αριθμό των ειδών, όσο και στο πλήθος των φυτών. Το νησί μας έχει 14 γένη με περίπου 70 είδη και υπο-είδη. Τα 14 είδη από αυτά είναι ενδημικά, δεν φυτρώνουν σε κανένα άλλο σημείο της γης. Σκεφτείτε ότι η Μεγάλη Βρετανία και η Ιρλανδία μαζί με έκταση περίπου 300.000 τ.χλμ. έχουν 42 είδη και η Κρήτη έχει 70 είδη σε μόνο 8.300 τ.χλμ. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην Κρήτη συναντάμε και μερικά είδη της κεντρικής Ευρώπης που σπανίζουν στη Μεσόγειο. Ωστόσο, το γεωγραφικό ανάγλυφο του νησιού με τα διάφορα μικροκλίματα που δημιουργεί επιτρέπει την ύπαρξη βιότοπων αυτών των ειδών.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΣ

Οι ορχιδέες της Κρήτης είναι πολυετή φυτά που όπως αναφέραμε είναι επίγειες και αποτελούνται από δύο τμήματα: το υπέργειο, που εμφανίζεται από τον Νοέμβριο ως τον Ιούλιο, ανάλογα με το είδος και αποτελείται από τα φύλλα, τον βλαστό και τα άνθη και το υπόγειο, τον βολβό είτε σπανιότερα μόνο ρίζωμα - το οποίο συνεχίζει να ζει κάτω από το έδαφος αφού έχει ξεραθεί το φυτό. Ο βλαστός της ορχιδέας συνήθως κυμαίνεται μεταξύ 20 και 40 εκατοστών, υπάρχουν όμως είδη τα οποία φτάνουν σε ύψος μέχρι και το 1 μέτρο! Το άνθος, το πιο χαρακτηριστικό μέρος του φυτού, αποτελείται από τρία σέπαλα, τρία πέταλα, το γυνοστήμιο που έχει τα όργανα αναπαραγωγής και ενίοτε από μια απόφυση (πλήκτρο) με ή χωρίς νέκταρ. Πιο συγκεκριμένα, τα δυο πλαϊνά πέταλα είναι πιο μικρά ενώ το μεσαίο που ονομάζεται “χείλος” έχει διαφορετική θέση και μορφή για να προσελκύει τα έντομα. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως ο πολλαπλασιασμός της ορχιδέας είναι μια δύσκολη διαδικασία. Ο καρπός της ορχιδέας είναι μια κάψουλα που έχει μέσα από 1000 ως 4000 σπόρους. Ενώ λοιπόν κάνει ιλιθιακές σπόρους και φυσιολογικά θα έπρεπε να είναι εύκολος ο πολλαπλασιασμός της, συμβαίνει το αντίθετο. Οι σπόροι δεν περιέχουν θρεπτικές ουσίες και ελάχιστοι από αυτούς θα βλαστήσουν. Χρειάζονται κατάλληλο περιβάλλον και τη βοήθεια ενός ριζομύκητα. Ο μύκητας αυτός ζει μαζί με τον σπόρο και τον τροφοδοτεί με υγρασία και θρεπτικές ουσίες. Για να ολοκληρωθεί η διαδικασία αυτή και ο σπόρος να γίνει ένα τελειοποιημένο φυτό χρειάζονται 4-5 χρόνια. Στο είδος *Listera ovata* χρειάζονται 10 χρόνια. Επειδή λοιπόν ο πολλα-

πλασιασμός με σπόρους είναι αρκετά δύσκολος η φύση προέβλεψε και ένα δεύτερο τρόπο. Ορισμένα είδη αναπτύσσουν 2ο ή και 3ο βολβό οπότε από το ριζωμά τους την επόμενη χρόνια μπορεί να φυτρώσουν περισσότερα φυτά. Ετσι καμία φορά δημιουργούνται ολόκληρες τούφες από ίδια φυτά.

ΚΟΙΝΑ ΕΙΔΗ

Υπάρχουν είδη ορχιδέας που τα συναντάμε συχνά και φυτρώνουν σε αρκετές περιοχές της Κρήτης. Τα πιο διαδεδομένα και αναγνωρίσιμα από αυτά είναι:

- ***Barlia robertiana*** (γιγαντοορχιδέα). Η μεγαλύτερη ορχιδέα της Κρήτης και της Ελλάδος με ύψος που φτάνει το 1 μέτρο. Έχει φύλλα πολύ μεγάλα, ταξιανθία πυκνή με μεγάλα, μακριά και εύοσμα άνθη. Ανθίζει αρκετά νωρίς, από Γενάρη ως Απρίλη και απαντάται σε όλη τη Μεσόγειο.

- ***Anacamptis pyramidalis*** (πυραμιδούλα). Η ταξιανθία της έχει σχήμα πυραμίδας. Φυτρώνει από τον Ατλαντικό ως και την Κασπία θάλασσα. Το χρώμα του άνθους ποικίλει από ροδοκόκκινο ως λευκό.

- ***Serapias bergonii*** (αλετράκι). Το γένος πήρε το όνομα του από τον Ελληνο-αιγυπτιακό θεό Σέραπις. Χαρακτηριστικό του άνθους είναι ότι τα σέπαλα και τα πέταλα δημιουργούν ένα σωλήνα μέσα στον οποίο τα έντομα συνθιζούν να διανυκτερεύουν.

- ***Orchis italica*** (σατυρίσκος). Οι αρχαίοι Έλληνες του είχαν δώσει την ονομασία “σατυρίσκος” αφού οι λοβοί του χείλους στο άνθος του είναι με τέτοιο τρόπο διαιρεμένοι που προβάλλουν την μορφή ενός σάτυρου.

- ***Orchis papilionacea*** subsp. ***heronica*** (πεταλουδόμορφη). Χαμηλό φυτό με σφαιροειδή ταξιανθία.

Χαρακτηριστικό της *Serapias bergonii* τα σέπαλα και τα πέταλα δημιουργούν ένα σωλήνα!

H *Barlia Robertiana*.

H *Spiranthes spiralis* ή αλλιώς η παγωμένη Ορχιδέα.

H *Orchis papilionacea* subsp. *heroiica*.

Anacamptis pyramidalis, η ορχιδέα πυραμιδούλα.

Τα σέπαλα και τα πέταλα φέρουν σκουροκόκκινες νευρώσεις. Το χείλος είναι απλωτό και έχει σχήμα βεντάλιας.

ΣΠΑΝΙΑ ΕΙΔΗ

Το κλίμα, το γεωγραφικό ανάγλυφο αλλά και οι ιδιαίτερες περιοχές του νησιού, αρκετές από τις οποίες καλύπτονται με δάση καστανιάς, βελανιδιάς και πεύκων, επιτρέπουν την ύπαρξη βιότοπων με είδη της Ευρώπης και της ηπειρωτικής Ελλάδας, που λογικά δεν θα έπρεπε να φυτρώνουν στην Κρήτη και που γενικότερα δεν τα συναντάμε στο νότιο νησιωτικό χώρο της πατρίδας μας. Τα πιο ενδιαφέροντα από αυτά είναι:

- ***Orchis palustris*** (ορχιδέα του βάλτου). Ομορφο ψηλόλιγνο φυτό που μπορεί να ξεπεράσει σε ύψος το 1 μέτρο. Φυτρώνει σε παραθαλάσσια έλη και λόγω έλλειψης βιότοπων κινδυνεύει με εξαφάνιση. Από τις γνωστές περιοχές στις οποίες φυτρώνει παλαιότερα, σήμερα μόνο σε μια μπορούν να εντοπιστούν φυτά, αλλά ακόμη και αυτή απειλείται άμεσα από την τουριστική ανάπτυξη.

- ***Limodorum abortivum*** (λιμόδωρο το εκτρωτικό). Το όνομα εκτρωτικό δείχνει ότι κάτι απέτυχε, ότι έγινε αποβολή και αναφέρεται στα φύλλα του φυτού που θυμίζουν περισσότερο λέπια παρά φύλλα. Ορχιδέα συχνά εύρωστη και μεγάλη με ύψος ως 80 πόντους. Έχει όμορφα μεγάλα λουλούδια που μοιάζουν με πουλιά όταν είναι ολάνοικτα. Δυστυχώς τις περισσότερες χρονιές δεν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες για να ανθήσει οπότε για να πολλαπλασιαστεί έχει αναπτύξει άλλους μηχανισμούς. Δεν είναι λουλούδι απλά αυτόγαμο αλλά κλειστόγαμο. Δηλαδή μπορεί να αυτογονιμοποιηθεί ακόμη και χωρίς να ανθήσει.

- ***Listera ovata***. Ορχιδέα της κεντρικής Ευρώπης που σπανίζει στη Μεσόγειο. Στην Κρήτη φυτρώνει σχεδόν αποκλειστικά στον νομό Χανίων. Την συναντάμε σε υγρά ρέματα κάτω από καστανιές. Είναι άξιο αναφοράς ότι **αυτή η μικρή ορχιδέα χρειάζεται 10 χρόνια για να γίνει από σπόρος τελειοποιημένο φυτό.**

- ***Spiranthes spiralis*** (παγωμένη ορχιδέα). Η μοναδική ορχιδέα που ανθίζει το Φθινόπωρο (Οκτώβριος - Νοέμβριος) Λεπτό φυτό που έχει χαρακτηριστικά πέταλα με δαντελωτές άκρες που μοιάζουν με κρουστάλλους. Και αυτή η ορχιδέα χρησιμοποιεί ένα έξυπνο τρόπο για να πετύχει την γονιμοποίηση της. Ενώ τα άνθη της έχουν νέκταρ, τα σέπαλα και τα πέταλα του άνθους δημιουργούν ένα στενό σωλήνα που δεν επιτρέπει στα έντομα να εισχωρήσουν. Η γύρη όμως προσκολλάται στο σώμα των εντόμων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το άνθος να γίνεται ελαφρύτερο και να ανοίγει η είσοδος προς το νέκταρ. Τώρα τα έντομα εισχωρούν στο άνθος αλλά όπως είναι φορτωμένα με γύρη ταυτόχρονα το γονιμοποιούν. Η ορχιδέα δηλαδή δίνει το νέκταρ της στα έντομα αφού έχει πετύχει πρώτα τον σκοπό της.

ΕΝΔΗΜΙΚΑ ΕΙΔΗ

Από τα 14 ενδημικά είδη ορχιδέας που υπάρχουν στην Κρήτη **τα 7 ανήκουν στο γένος *Ophrys*** για το οποίο θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια. Τα πιο σημαντικά από τα

υπόλοιπα είναι:

- ***Cephalanthera cucullata*** (κεφαλάνθηρο το καλυπτροφόρο, κρητικό κεφαλάνθηρο). Τα φύλλα και τα βράκτια του φυτού θυμίζουν κουκούλες. Ενδημικό και σπάνιο φυτό της Κρήτης. Απαντάται και στους 3 ορεινούς όγκους του νησιού σε υψόμετρο άνω των 700 μέτρων, σε δάση με πρίνους, σφεντάμια και κυπαρίσσια. Περιλαμβάνεται στο κόκκινο βιβλίο με τα απειλούμενα είδη και είναι η μόνη κρητική ορχιδέα που προστατεύεται με νόμο του 1982. Υπάρχουν στην Κρήτη 2 προστατευόμενοι βιότοποι στο δάσος του Ρούβα, στο Ηράκλειο και στο Κουστογέρακο Χανίων.

- ***Himantoglossum samariensis*** (ιμαντόγλωσσο Σαμαριάς). Το γένος πήρε το όνομα του από τις λέξεις "ιμάντας - γλώσσα" που έχουν σχέση με το μέγεθος και τη μορφή του άνθους. Εύρωστο φυτό με ύψος ως 50 εκατοστά. Είναι ενδημικό και πολύ σπάνιο είδος αφού το συναντάμε σε λίγες περιοχές των κρητικών βουνών, βασικά στα Λευκά Όρη και στη Δίκτη σχεδόν πάντα πάνω από τα 1000 μ. υψόμετρο.

- ***Eripactis cretica*** (λυππερό της Κρήτης). Λυππερό γιατί τα άνθη του γέρνουν προς το έδαφος. Σπάνια ενδημική ορχιδέα που φυτρώνει πάνω από τα 700 μέτρα υψόμετρο και στους 3 ορεινούς όγκους της Κρήτης. Ανθίζει Μάιο, Ιούνιο ως και Ιούλιο ανάλογα τις καιρικές συνθήκες και είναι αυτόγαμη. Αν δεν την επικονιάσουν τα έντομα, τα γυρεομάγματα θρυμματίζονται και πέφτουν πάνω στα θηλυκά γεννητικά όργανα προκαλώντας αυτογονιμοποίηση.

- ***Serapias cordigera* subsp. *cretica*** (χελιδόνι). Ενδημικό υποείδος του γένους *Serapias*. Το βασικό είδος ονομάζεται *cordigera* που σημαίνει "καρδιοφόρος" γιατί το χείλος (μεσαίο πέταλο) έχει σχήμα καρδιάς. Οι λεπτές σκουροκόκκινες γραμμώσεις που έχει στη βάση του βλαστού είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα που δεν εμφανίζεται σε κανένα άλλο είδος του γένους.

ΓΕΝΟΣ *Ophrys* - ΜΕΛΙΣΣΑΚΙΑ

Δεν θα μπορούσε να μη γίνει μια ειδική αναφορά στο γένος ***Ophrys***, τα γνωστά μας μελισσάκια, το πολυπληθέστερο της Ελλάδας με 124 είδη και υποείδη αλλά και της Κρήτης με 28. Οφρύς είναι το φρύδι στα αρχαία Ελληνικά και λέγεται ότι το γένος πήρε το όνομα του γιατί οι αρχαίες Ελληνίδες χρωμάτιζαν με την κολώδη γύρη του άνθους τα φρύδια τους. Στις ορχιδέες αυτού του γένους βλέπουμε ακόμη καλύτερα τις διαφορές

στη δομή του άνθους, αλλά και τον έξυπνο τρόπο αναπαραγωγής. Τα άνθη τους δεν έχουν άρωμα ούτε και νέκταρ γι' αυτό εξαπατούν τα αρσενικά έντομα με οπτικά, απτικά και οσφρητικά ερεθίσματα και τα παρασύρουν σε ψευδοσυνουσία. Λειτουργούν δηλαδή σαν ερωτικές παγίδες. Το έντομο ξεγελιέται και προσπαθεί να ζευγαρώσει με το άνθος αφού μοιάζει τόσο πετυχημένα στο χρώμα, στο σχήμα, στο μέγεθος, στην υφή με το θηλυκό έντομο. Παράλληλα εκκρίνει μεγάλη ποσότητα φερομονών, δηλαδή θηλυκών ορμονών αναπαραγωγής. Είναι εντυπωσιακό ότι για τα αρσενικά έντομα ο χρόνος εντοπισμού ενός θηλυκού είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο χρόνο εντοπισμού μιας ορχιδέας. Ορισμένα είδη του γένους *Ophrys* είναι τόσο πονηρά ώστε ανθίζουν αμέσως μόλις εκκολαφθούν τα αρσενικά έντομα και πριν προλάβουν να εκκολαφθούν τα θηλυκά. Αξίζει να αναφέρουμε μερικά είδη όπως την

Ophrys episcopalis*, την *Ophrys cretica aridnae*, και την *Ophrys iricolor, φυτά με πανέμορφα άνθη που τα συναντάμε στην κρητική ύπαιθρο. Από τα 7 ενδημικά υποείδη μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ***Ophrys fusca* subsp. *thripteris*** (Οφρύς της Θρυπτής) και ***Ophrys spruneri* subsp. *grigoriana*** (Οφρύς της Γρηγοριάς).

ΥΒΡΙΔΙΑ

Κάθε είδος ορχιδέας προσελκύει κάποια συγκεκριμένα έντομα, συμβαίνει όμως τα έντομα να επισκέπτονται και άλλα είδη ορχιδέας από λάθος, για να τραφούν, επειδή προσελκύνονται από την μυρωδιά και τα χρώματα ή τέλος, για να διανυκτερεύσουν. Αν γονιμοποιήσουν κάποιο διαφορετικό είδος έχουμε το φαινόμενο του υβριδισμού. Τα νέα φυτά που θα προκύψουν μοιάζουν και στους 2 γονείς αλλά δεν είναι όλα όμοια μεταξύ τους.

Αν μετά από πολλά χρόνια ένα υβρίδιο καταφέρει να επιβιώσει, αυξήσει τον πληθυσμό του και εξαπλωθεί σε μια περιοχή, τότε ίσως έχουμε τη δημιουργία ενός νέου είδους.

Πρέπει να ξέρουμε ότι δεν υβριδίζονται όλα τα είδη μεταξύ τους και ειδικά είδη από διαφορετικά γένη. **Φυσικά μιλάμε για υβριδισμό στις άγριες ορχιδέες**, γιατί στις φάρμες οι ανθοκόμοι με τεχνητό τρόπο δημιουργούν χιλιάδες υβρίδια χρησιμοποιώντας απλά μια οδοντογλυφίδα. Λέγεται ότι τα υβρίδια που έχουν προκύψει με αυτή την μέθοδο ξεπερνούν τις 100.000.

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΒΙΟΤΟΠΟΙ

Οι καλύτεροι βιότοποι για τις ορχιδέες της Κρήτης βρίσκονται στο κεντρικό και νότιο Ρέθυμνο, όπου ορισμένες περιοχές φιλοξενούν πάνω από 40 είδη. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα όρη της Θρυπτής στο Λασιθί με αρκετά σπάνια είδη. Στον Νομό Χανίων τους μεγαλύτερους πληθυσμούς τους συναντάμε στην περιοχή του Σελίνου.

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

Τα αρχαία χρόνια χρησιμοποιούσαν τις ορχιδέες στην ιατρική. Στην Τουρκία αλλά και στη βόρεια Ελλάδα ακόμη και σήμερα παρασκευάζεται ειδικά από τους βολβούς της *Dactylorhiza Sambucina* ένα είδος γλυκού ροφήματος, το σαλέπι. **Ένα προϊόν ορχιδέας που χρησιμοποιούμε πολύ στην αρτοποιία και στη ζαχαροπλαστική είναι η γνωστή μας βανίλια.** Το γένος *Vanilla* έχει 90 είδη και είναι αναρχηπτικά φυτά των τροπικών χωρών.

ΚΙΝΔΥΝΟΙ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Ο μεγαλύτερος εχθρός της ορχιδέας είναι ο άνθρωπος και οι δραστηριότητες του. Οι ορχιδέες κινδυνεύουν από την κτηνοτροφία και την υπερβόσκηση, τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα, τις πυρκαγιές, τη δόμηση και τις οικιστικές επεκτάσεις. Για την προστασία τους απαιτείται περιορισμός των ανθρώπινων αυτών δραστηριοτήτων. **Ειδικά τα απειλούμενα είδη πρέπει να προστατευτούν με νομοθεσία και με περιφράξ των βιοτόπων.**

Αν δημιουργηθούν νέοι δρυμοί και προστατευμένες περιοχές, σε συνδυασμό με πολλαπλασιασμό των απειλούμενων ειδών σε εργαστήρια και μεταφύτευση τους στο περιβάλλον, τότε μπορούμε να αναπτύξουμε το σχετικό είδος τουρισμού το οποίο ενδιαφέρει εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Ποσό μάλλον όταν η περίοδος άνθησης των περισσότερων ειδών της Κρήτης συμπίπτει με την έναρξη της τουριστικής περιόδου (Μάρτιος, Απρίλιος, Μάιος). Κάτι τελευταίο, απλό και πολύ σημαντικό που πρέπει όλοι οι άνθρωποι να γνωρίζουν είναι ότι το κόψιμο ή ξεριζώμα των φυτών είναι εξίσου καταστροφικό. Ας καταλάβουμε ότι **οι ορχιδέες ευδοκούν μόνο σε φυσικό περιβάλλον και δεν επιβιώνουν σε γλάστρες, ούτε προορίζονται για τα ανθοδοχεία μας.** Τώρα πλέον που ξέρουμε τι προσπάθεια κάνουν αυτά τα λουλούδια για να πετύχουν την επικονίαση τους, πόσο δύσκολο είναι να πολλαπλασιαστούν, πόσος χρόνος χρειάζεται για να βλαστήσουν και να ανθοφορήσουν και τι κινδύνους αντιμετωπίζουν για να επιβιώσουν, μπορούμε να κατανοήσουμε γιατί έχουν ανάγκη την αγάπη και την προστασία μας.

Όπως είδαμε παραπάνω, **οι ορχιδέες είναι ακόμη ένας λόγος για τον οποίο η Κρήτη είναι ξεχωριστή αφού συμβάλουν στην ιδιαιτέρη ταυτότητα της.**

Αν αγαπάμε λοιπόν το νησί μας και θέλουμε να το προστατεύσουμε, πρέπει όλοι μας να γνωρίσουμε καλύτερα τη φυσική μας κληρονομιά. Ένας πολύ καλός τρόπος ώστε να έρθουμε σε επαφή με αυτήν, είναι μέσω του ΕΟΣ Χανίων και των δραστηριοτήτων που διοργανώνει.

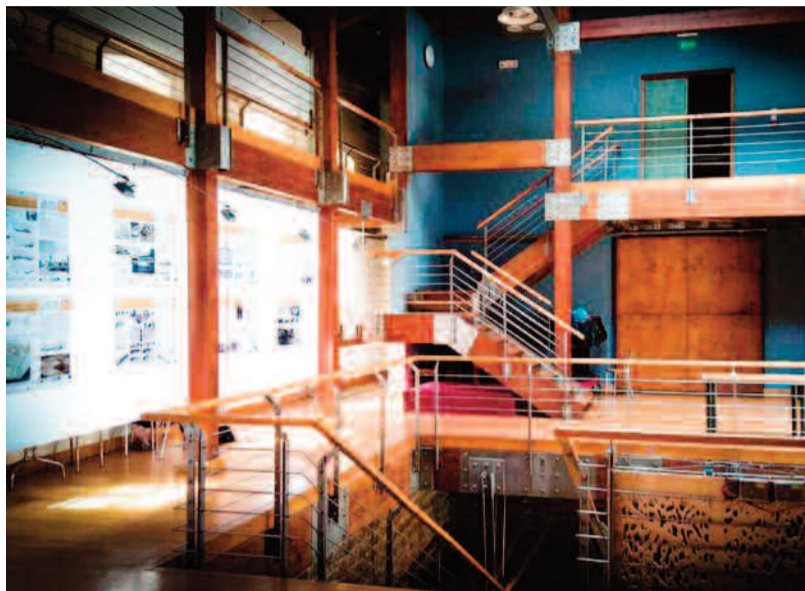

Η ορχιδέα *Ophrys iricolor*.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Εκθεση αρχιτεκτονικού έργου και δημόσια συζήτηση στο Κ.Α.Μ.

Εκθεση αρχιτεκτονικού έργου με θέμα **“Επανάληψη και Προσαρμογή”** ξεκινά σήμερα Σάββατο, τις ώρες 10 π.μ. - 8 μ.μ. στο Μεγάλο Αρσενάλι (ΚΑΜ) στο πλαίσιο της **“Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Βιώσιμης Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018 του InHeriT”** ενώ την Κυριακή στις 3 μ.μ. θα πραγματοποιηθεί **δημόσια συζήτηση** με ενδιαφέροντα θέματα, όπως το **«πώς το πολιτισμικό δυναμικό μιας περιοχής μπορεί να μελετηθεί στη βάση νέων στρατηγικών του σχεδιασμού»** και **«πώς η έννοια της βιωσιμότητας αναnevώνει την δημόσια αντίληψη για την αξία των μνημείων»**.

Στην έκθεση εκτίθενται, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, επιλεγμένες συμμετοχές από τις αρχιτεκτονικές σχολές του Πολυτεχνείου Κρήτης, του ΕΜΠ, του ΑΠΘ, του Frederick University, των Πανεπιστημίων Πατρών και Θεσσαλίας, του Abu Dhabi University, της ομάδας Πηλοΐκο, του Neapolis University of Pafos και του Ctrl_Space Lab.

Οι μελέτες που παρουσιάζονται αφορούν όλα τα επίπεδα σπουδών (προπτυχιακές, διπλωματικές, μεταπτυχιακές, εντατικά εργαστήρια).

Στη συζήτηση την Κυριακή 3 Ιουνίου,

στις 3 μ.μ. - 9 μ.μ. σε ένα forum ανοικτό στο κοινό της πόλης με εκπροσώπους όλων των φορέων και ομάδων που συμμετέχουν στην έκθεση, θα συμμετέχουν οι αρχιτέκτονες Κώστας Αδαμάκης, Μαρία Βροντίση, Δέσποινα Διμέλλη, Γιώργος Ιγγλεζάκης, Κάρολος Γαλανός, Γιώργος Γιαννίτσαρης, Απόστολος Κυριαζής, Απόστολος Μουσουράκης, Άγγελος Παπαγεωργίου, Νίκος Πατσαβός, Ιάκωβος Ρήγος, Κώστας Σακαντάμης, Μιχάλης Σιούλας, Αλέξης Τζομπανάκης και Νάσω Χρυσόχοι.

Η έκθεση και η ημερίδα συνδιοργανώ-

νονται από το Πολυτεχνείο Κρήτης, το ΚΑΜ και το Τμήμα Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής Ιωαννίνων. Η επιμέλεια της έκθεσης έγινε από τον αρχιτέκτονα, συντονιστή του InHeriT, Νίκο Πατσαβό σε συνεργασία με τον επιστημονικά υπεύθυνο του προγράμματος Ιάκωβο Ρήγο.

Η Εβδομάδα Βιώσιμης Πολιτιστικής Κληρονομιάς έχει επιλεγεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως διεθνής εκδήλωση του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018.

ΣΤΟ ΒΕΝΙΖΕΛΕΙΟ ΩΔΕΙΟ

“Ο Γιος μου Νικόλαος Μάντζαρος”

Η παράσταση της Χρύσας Σπηλιώτη **“Ο Γιος μου Νικόλαος Μάντζαρος”**, σε σκηνοθεσία Αυγουστίνου Ρεμούνδου με τη Χρύσα Σπηλιώτη στο ρόλο της Ρεγγίνας Μάντζαρου θα παρουσιαστεί σήμερα Σάββατο 2 Ιουνίου, στο Βενιζέλειο Ωδείο, στις 9.30 μ.μ.

Σε ό,τι αφορά την υπόθεση, η Ρεγγίνα Μάντζαρου μητέρα του Νικόλαου Χαλικιόπουλου Μάντζαρου συνθέτη του Εθνικού Ύμνου, μας οδηγεί σε μονοπάτια γεμάτα φωτιά. Πάνω στο ηφαιστειο της Γαλλικής και της Ελληνικής επανάστασης. Βρισκόμαστε στην Κέρκυρα, πρωτεύουσα των Ιονίων νήσων όπου εναλλάσσονται οι ξένοι κατακτητές.

Η σκηνοθετική προσέγγιση ζωντανεύει τον μικρόκοσμο της ηρωίδας σαν παιδικό κουρδιστό παιχνίδι εποχής.

Συγγραφέας: Κείμενο: Χρύσα Σπηλιώτη, σκηνοθεσία: Αυγουστίνος Ρεμούνδος, μουσική: Νικόλαος Μάντζαρος, μουσική επιμέλεια - επεξεργασία: Νικόλαος Καρίμαλης (Razastar), σκηνικά - κοστούμια: Τόνια Αβδελοπούλου, χορογραφία: Μάτα Μάρρα, σχεδιασμός Φωτισμού: Βαγγέλης Μούντριχας, βοηθός σκηνοθέτη: Νίνα Ντούνη, φωτογραφίες: Χριστίνα Φυλακτοπούλου, Video: Νικήτας Χάσκας, αφίσα: Δημήτρης Ζουγκός, παραγωγή: Ορίζοντας/ Vault. Ερμηνεία: Χρύσα Σπηλιώτη.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΥΟΥΣΑ

“Οι πιο δυνατές”

Παράσταση του έργου: **“Οι πιο δυνατές”** της Άννας Ανδριανού ανεβαίνει στο Youca (Καραϊσκάκη 76) στις 2, 3, 4 Ιουνίου.

Ερμηνεύουν οι: Σίσσυ Δαμουλάκη, Μαριάννα Λεδάκη, Γιώργος Νικάκης.

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Μικέλα Παπαδουλάκη, Γιώργος Κοκολάκης.

Πρωτότυπη μουσική: Βεργανελάκη Έλια.

Χορογραφία: Βασιλική Ντουντουλάκη (JazzTrainStudio), φωτογραφία: Γιωργος Αναστασάκης, βίντεο: Νεκτάριος Πόγκας. Ένας από τους πιο «δυνατούς» μονολόγους του Αυγούστου Στρίντμπεργκ “Δεσποινίς Τζούλια, η πιο Δυνατή” μεταμορφώνεται σε ένα μονόπρακτο «παιχνίδι για δύο» μέσα από μια αιρετική διασκευή της Άννας Ανδριανού. Δύο γυναίκες, σύζυγος και ερωμένη του ίδιου άντρα, συναντιούνται και αναμετρούνται μέχρις εσχάτων. Δύο ερωτικοί θηλυκοί ρόλοι, δύο διαφορετικές απόψεις ζωής, δύο τρόποι να αγαπάς να μισείς και να είσαι γυναίκα.

Ώρα έναρξης: 9.30 μ.μ. Τιμή εισιτηρίου: 10 ευρώ. Τηλέφωνο κρατήσεων: 6974479895.

Το ποσοστό των πνευματικών δικαιωμάτων θα διατεθεί για την πανελλαδική φιλοζωική και περιβαλλοντική ομοσπονδία.

ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Εκθεση γλυπτικής του Γιώργου Λάππα

Εκθεση με έργα του γλύπτη **Γιώργου Λάππα**, με τίτλο: **“Από εδώ έως την αιωνιότητα”** θα πραγματοποιηθεί στη Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων από τις 4 Ιουνίου έως τις 31 Αυγούστου.

Τα **εγκαίνια** θα γίνουν την Δευτέρα στις 8.30 μ.μ.

Την επιμέλεια της έκθεσης έχουν η Αφροδίτη Λίτη και η Μαρία Μαραγκού

Στο κείμενο του συνοδευτικού καταλόγου της έκθεσης, η Ιστορικός και Κριτικός Τέχνης, Καλλιτεχνική Διευθύντρια του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης Κρήτης, Μαρία Μαραγκού, σημειώνει ότι «πίσω στις αρχές της δεκαετίας 1980 στο υπόγειο της γκαλερί Ζουμπουλάκη στην πλατεία Κολωνακίου, ένας νέος γλύπτης απλώνει τον μικρόκοσμο του, στο δάπεδο.

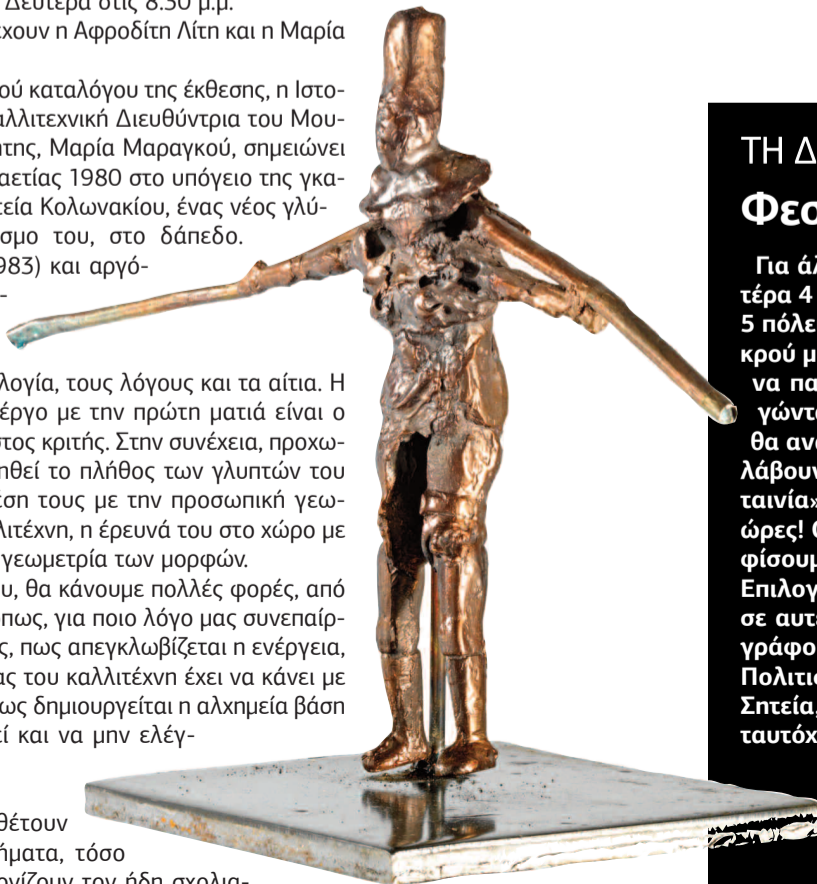
Πρώτα το έργο “Αβακας” (1983) και αργότερα (1987) το έργο “Mappemonde”. Συγκλονίζομαι, δίχως καλά καλά, να μπορώ να εξηγήσω με επικειρηματολογία, τους λόγους και τα αίτια. Η γοητεία που μας ασκεί ένα έργο με την πρώτη ματιά είναι ο πλέον ευκρινής και αδιάψευστος κριτής. Στην συνέχεια, προχωρεί η σκέψη για να τοποθετηθεί το πλήθος των γλυπτών του συγκεκριμένου έργου, η σχέση τους με την προσωπική γεωγραφία ή βιογραφία του καλλιτέχνη, η έρευνά του στο χώρο με αυτή την έξοχη παρατακτική γεωμετρία των μορφών.

Είναι μια κουβέντα αυτή που, θα κάνουμε πολλές φορές, από τότε, με τον Γιώργο Λάππα, όπως, για ποιο λόγο μας συνεπαίρνει ένα έργο τέχνης, εξ' αρχής, πως απεγκλωβίζεται η ενέργεια, γιατί το μέτρο της ωριμότητας του καλλιτέχνη έχει να κάνει με την αλήθεια του έργου του, πως δημιουργείται η αλχημεία βάση των συστατικών που, μπορεί και να μην ελέγχεται».

Ακόμα αναφέρει:

«Οι τίτλοι των έργων, συνθέτουν ένα μεγάλο υλικό από ευρήματα, τόσο ευφυή και άμεσα ώστε να τονίζουν τον ήδη σχολιαστικό και ενίοτε σουρεαλιστικό χαρακτήρα των έργων.

Από εδώ έως την αιωνιότητα λοιπόν. Από ένα εργαστήριο προς τον μεγάλο κόσμο και τον ακόμη μεγαλύτερο, ως αρμόζει στη δουλειά αυτού του ευγενούς».

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 4 ΙΟΥΝΙΟΥ Φεστιβάλ ταινιών

Για άλλη μία χρονιά το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων φιλοξενεί την Δευτέρα 4 Ιουνίου στις 8.30 μ.μ. στον θερινό κινηματογράφο “Αττικόν” ταυτόχρονα σε 5 πόλεις και της Κρήτης, το διαγωνιστικό 20ο Διεθνές Φεστιβάλ ταινιών πολύ μικρού μήκους Très Court. Το Φεστιβάλ είναι διαγωνιστικό, με το κοινό της Κρήτης να παρακολουθεί και να ψηφίζει, συνδιαμορφώνοντας το αποτέλεσμα αξιολογώντας τις ταινίες του προγράμματος. «Οι φίλοι του κινηματογράφου στην Κρήτη θα ανακαλύψουν τις καλύτερες ταινίες μικρού μήκους από όλο τον κόσμο, και θα λάβουν μέρος σε μια διεθνή ψηφοφορία μιας δημόσιας επιλογής για την καλύτερη ταινία», τονίζεται σε σχετική ανακοίνωση και προστίθεται: «41 ταινίες μέσα σε δύο ώρες! Θα παρασυρθούμε σ' ένα εξπρές κινηματογραφικό ταξίδι, αλλά και θα ψηφίσουμε τις καλύτερες ταινίες, για την ανάδειξη αυτής που θα βραβευτεί με την Επιλογή του Κοινού από τις 80 συμμετέχουσες πόλεις από όλον τον κόσμο. Μέσα σε αυτές και οι πέντε μεγαλύτερες πόλεις της Κρήτης: Χανιά, Θερινός Κινηματογράφος Αττικόν, Ρέθυμνο, Δημόσια Βιβλιοθήκη, Ηράκλειο, Πειραματικό Θέατρο Πολιτιστικού Κέντρου Ηρακλείου, Αγ. Νικόλαος, Δημοτικό Κινηματοθέατρο REX, Σπεία, Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Σπείας». Σημειώνεται ότι το φεστιβάλ τρέχει ταυτόχρονα σε 80 πόλεις & σε 28 χώρες σε όλο τον κόσμο και ιδρύθηκε το 1999 στην Γαλλία. Σε αυτό διαγωνίζονται ταινίες όχι μεγαλύτερες από 3 λεπτά (χωρίς τους τίτλους και τίτλους τέλους), ενώ οι συμμετοχές προέρχονται από όλες τις χώρες του κόσμου, αντιπροσωπεύοντας όλα τα κινηματογραφικά είδη (μυθοπλασία, ντοκιμαντέρ, animation, μουσικά βίντεο κ.α.).

ΛΥΚΕΙΟ ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ - ΛΥΚΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ - 2ο ΕΠΑΛ ΧΑΝΙΩΝ

Κι εμείς χορέψαμε, άρα επικοινωνήσαμε

**ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ**
kakatsakis@sch.gr

Φίλες και φίλοι, καλό Σαββατοκύριακο!
Κι εμείς χορέψαμε και το ευχαριστηθήκαμε... Κι εμείς χορέψαμε και οδηγηθήκαμε σ' έναν κόσμο μαγικό... Κι εμείς χορέψαμε και ζήσαμε πρωτόγνωρες εμπειρίες... Κι εμείς χορέψαμε, άρα επικοινωνήσαμε! Αυτό μας λένε σήμερα, μέσα από τις ομαδικές εργασίες τους, κάποια από τα παιδιά του Λυκείου Βουκολιών, του Λυκείου Σούδας και του 2ου ΕΠΑΛ Χανίων που συμμετείχαν στο εγκεκριμένο από το Υπουργείο Παιδείας Πρόγραμμα "Χορεύω άρα επικοινωνώ". Υστερα από τα παιδιά του Γυμνασίου Βρυσών Αποκορώνου και του 1ου Γυμνασίου Χανίων, οι εργασίες των οποίων, για τη συμμετοχή τους στο ίδιο πρόγραμμα, μαζί με το

εισαγωγικό σημείωμα της υπεύθυνης Σχολικών Δραστηριοτήτων Δ.Δ.Ε. Χανίων Αρετής Μαρματάκη, φιλοξενήθηκαν στη στήλη, στις 5 Μαΐου τ.ε. Από καρδιάς τα συγχαρητήριά μου και στα παιδιά αυτά που επίσης ήταν υπέροχα! Πάντα να ευχαριστιέστε μ' αυτά που κάνετε και να ζείτε πρωτόγνωρες εμπειρίες με τη συμπαράσταση των δασκάλων σας, καλά μου Βουκολιανάκια, Σουδιανάκια και Χανιωτάκια!

**Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης,
δάσκαλος**

**2ο ΕΠΑΛ ΧΑΝΙΩΝ:
Κάναμε κάτι που το θέλαμε...**

Ήταν μια μοναδική εμπειρία και νιώθω πολύ τυχερή! είπε η Αλεξία και ο Φίλιππος συμπλήρωσε... υπήρχαν δυσκολίες αλλά όταν είμαστε ενωμένοι μπορούμε να πετύχουμε... και η Παναγιώτα: μου δόθηκε η ευκαιρία να χορέψω σε μια μεγάλη σκηνή και να γνωρίσω τους εξαιρετικούς χορογράφους που ανέλαβαν το Σχολείο μας και η Ιωάννα... είχαμε τους καλύτερους χορογράφους και αυτό μας έβγαλε ασπροπρόσωπους! Και η Μαρία συμπληρώνει: ένα μεγάλο ευχαριστώ και μπράβο στους αγαπημένους μας χορογράφους Ελενα Σταυροπούλου και Αλέξανδρο Λασκαράτο!

Ο Χρήστος... Ημουν πολύ χαρούμενος, όλο αυτό ήταν πολύ ωραίο και κάπως παράξενο για μένα που δεν έχω ξαναχορέψει, κάναμε μια ωραία χορογραφία χάρη στους χορογράφους μας που ήταν τέλειοι σε όλα, μας στήριζαν και μας βοηθούσαν πάντα! Χορέψαμε εδώ στα Χανιά και ήταν τρομερή εμπειρία και περιμέναμε πώς και πώς να πάμε Αθήνα... Γνώρισα φίλους, φίλες παιδιά που δεν ήξερα και χαιρόμαι γι' αυτό! Πήγαμε Αθήνα... όταν πήγαμε να χορέψουμε, να βγούμε στην σκηνή είχα τόσο άγχος!! ...όταν βγήκα είχε πολύ κόσμο και φώτα παντού, ήταν λίγο περίεργα... όλα τα βλέμματα να είναι πάνω σου. Αλλά με την ομάδα που είχαμε και με την καλή μας συνεργασία τα καταφέραμε, πήραμε το πιο δυνατό χειροκρότημα και αυτό μας έδωσε πολλή δύναμη...! Τέλος να ευχαριστήσω τις καθηγήτριες μας που ήταν μαζί μας παντού και μας πρόσεχαν... Και τους χορογράφους που μας έμαθαν όλα αυτά τα πράγματα και αφιέρωσαν όλο αυτό τον χρόνο για μας... Επίσης να ευχαριστήσω το Ίδρυμα Ωνάση για όλο αυτό που κάνει και προσπαθεί να βγάλει παρά έξω... και που μας έδωσε αυτήν την ευκαιρία να κάνουμε κάτι διαφορετικό και κάτι που το θέλαμε όλα τα παιδιά!! Dancing to connect!

**Ρία, Γιώργος, Άννα, Αιμίλιος, Μάριος,
Μιχάλης, Βασίλης, Παναγιώτης, Ρομπέρτα,
Ελένη, Τάσος, Ντέβη (2ο ΕΠΑΛ Χανίων)**

Λύκειο και Γυμνάσιο Βουκολιών: Ήταν μια εμπειρία ζωής...

[...] Στην αρχή, όλα τα φανταζόμασταν τελείως διαφορετικά. Πιστεύαμε, ότι απλώς οι χορευτές θα μας είχαν έτοιμη μια χορογραφία και εμείς θα έπρεπε μόνο να την εκτελέσουμε. Στη συνέχεια, όμως τα πάντα ανατράπηκαν. Μέσα σε αυτές τις 9 ημέρες μάς έμαθαν ένα σωρό καινούργια πράγματα, όπως τον τρόπο να ελέγχουμε το σώμα μας, να εκμεταλλευόμαστε τον χώρο και να σχεδιάζουμε τη δική μας χορευτική διαδρομή σε αυτόν. Μας δίδαξαν επίσης, ότι το να χορεύεις δεν σημαίνει μόνο να κινείσαι σε όρθια στάση αλλά και να κυλιέσαι στο πάτωμα και να κάνεις άλματα προσπαθώντας να φτάσεις τον ουρανό. Και τέλος, το πιο σημαντικό πράγμα που μας δίδαξαν, είναι ότι πρέπει να βλέπουμε τις κινήσεις των συγχορευτών μας, να προσπαθούμε να τις ολοκληρώνουμε και να μπορούμε να προβλέπουμε τι επρόκειτο να κάνει ο άλλος με ένα μόνο βλέμμα, χωρίς λόγια, δημιουργώντας έτσι το δικό μας ξεχωριστό παραμύθι.

Μετά, λοιπόν, από πολύωρες πρόβες, ιδιαίτερες δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε καθώς ήμασταν παιδιά από το Γυμνάσιο και το Λύκειο, αλλά και αξέχαστες στιγμές γέλιου, η μεγάλη ημέρα έφτασε! Ήταν πια καιρός να ξεπεράσουμε τους φόβους μας και το τρακ της σκηνής και να παρουσιάσουμε τη χορογραφία για την οποία δουλεύαμε όλον αυτόν τον καιρό. Και πράγματι, έτσι κι έγινε. Μόλις πατήσαμε το πόδι μας στη σκηνή, μας κατέκλυσε ένα πλήθος συναισθημάτων όπως αγωνία και ανησυχία μήπως δεν κάνουμε τους καθηγητές και τους χοροδιδασκάλους μας περήφανους, αλλά ταυτόχρονα και ευτυχία καθώς ξέραμε ότι όλο το σχολείο μάς στήριζε και μάς εμπιστευόταν. Στο τέλος, λοιπόν της παράστασης η χαρά μας ήταν απεριόριστη. Όλοι μας έδωσαν

συγχαρητήρια και εμείς με τη σειρά μας ευχαριστήσαμε τους δασκάλους του χορού για όλα αυτά που είχαν κάνει για μας. Και κάπως έτσι τελείωσε η παράσταση στο Παλιό Τελωνείο Χανίων. Το μόνο που μας είχε απομείνει να κάνουμε ήταν η παράσταση στη Στέγη Ίδρυματος Ωνάση στην Αθήνα.

Οι πρόβες που ακολούθησαν χωρίς τους χοροδιδασκάλους, παρόλο που πιστεύαμε πως θα αντιμετωπίζαμε προβλήματα συντονισμού, αποδείχτηκαν πολύ καλές, αφού μας ένωσε όλους η ίδια επιθυμία, που δεν ήταν άλλη από το να τους κάνουμε περήφανους όλους και στην Αθήνα. Πέρασε ο καιρός και χωρίς να το καταλάβουμε βρεθήκαμε στη Στέγη του Ίδρυματος Ωνάση, όπου ξανασυναντήσαμε τους χοροδιδασκάλους μας και η χαρά που ξαναβλεπόμαστε ήταν μεγάλη και από τις δύο πλευρές. Πάλι υπήρχαν ανάμεικτα συναισθήματα, όμως ο ενθουσιασμός είχε εκτοξευθεί στα ύψη, ενώ η αγωνία είχε μειωθεί σημαντικά.

Αυτό το πρόγραμμα ήταν μία εμπειρία ζωής που εκτός από το να χορεύουμε μάς έμαθε και να συνεργαζόμαστε και να βρίσκουμε τρόπους να ανακαλύπτουμε καλύτερα τον εαυτό μας. Για αυτήν, λοιπόν, την καταπληκτική εμπειρία θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις καθηγήτριες μας Αρετάκη Στεφανία και Κωνσταντινοπούλου Μαρία, τους χοροδιδασκάλους Άρη Παπαδόπουλο και Μάρθα Πασακοπούλου, την πρεσβεία των Η.Π.Α., τη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ίδρυματος Ωνάση, τη Δ.Δ.Ε Χανίων και την Περιφέρεια Κρήτης για την οργάνωση και υλοποίηση του προγράμματος και το Δήμο Πλατανιά για την παραχώρηση της αίθουσας που πραγματοποιήθηκαν οι πρόβες.

**Γεωργία Κουβαριτάκη, Άρτεμις Ντουρουντάκη,
Θάλεια Μαρινάκη (Λύκειο και Γυμνάσιο Βουκολιών)**

Λύκειο Σούδας: Δεθήκαμε μέσω του χορού...

[...] Το πρόγραμμα αφορούσε τον σύγχρονο χορό. Για μας αυτό ήταν μια πρόκληση. Μας έδωσε τη δυνατότητα να μάθουμε να ελέγχουμε το σώμα μας, αλλά και να εξοικειωθούμε με την ελεύθερη κίνηση. Με έκπληξη αντιληφθήκαμε ότι δεν απαιτούνταν γνώσεις τεχνικής, αλλά κυρίως φαντασία, προθυμία, ομαδικότητα και πειθαρχία για αποτελεσματική δουλειά.

Η ομάδα μας αποτελούνταν από 22 παιδιά, όλοι μαθήτριες και μαθητές της Α' Λυκείου. Αν και από άλλα τμήματα δεθήκαμε μεταξύ μας, παρότι αρχικά κάποιοι από μας ούτε καν μιλιόταν. Αυτό ήταν ένα δύσκολο κομμάτι όμως με τον καιρό και μέσω του χορού, δεθήκαμε! Δημιουργήσαμε καινούργιες, γερές φιλίες και η συνεργασία όπως και η αλληλοβοήθεια ήταν συστατικά στοιχεία της όλης διαδικασίας.

Οι εκπαιδευτές μας, Αντώνης Στρούζας και Κάντυ Καρρά ήταν πρόθυμοι σε όλη την διάρκεια της διαδικασίας να μας μάθουν, να μας εξηγήσουν και να λύσουν τις απορίες μας, όπως επίσης και να τελειοποιήσουν το υλικό που τους δίναμε, κάτω από τις

κατευθύνσεις τους, κάνοντας τις απαραίτητες διορθώσεις. Προσέγγιζαν την έννοια του χορού με ένα τρόπο μοναδικό μεταφέροντάς μας το αίσθημα της αξίας της κάθε μιας απλής και πηγαίας κίνησης. Ήταν απλά υπέροχο!

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος δουλεύαμε σε εντατικούς ρυθμούς, πράγμα πολύ κουραστικό, όμως όλοι συμφωνήσαμε ότι το αποτέλεσμα από όλη αυτήν την εμπειρία άξιζε και τις στιγμές κόπωσης και πόνου που άλλωστε μειονεκτούσαν σε σχέση με αυτές της χαράς και της ικανοποίησης. Κάναμε πράγματα που δεν είχαμε ποτέ δοκιμάσει και το ενδιαφέρον μας παρέμενε αμείωτο καθ' όλη τη διάρκεια των προβών σπάζοντας τη ρουτίνα του σχολείου.

Τις πρώτες μέρες ήμασταν αρκετά παραξενεμένοι με τον τρόπο που οι εκπαιδευτές μας, μας ζητούσαν να δουλέψουμε. Φανταζόμασταν κάτι τελείως διαφορετικό. Υποθέταμε πως θα δουλεύαμε πάνω σε μια προσχεδιασμένη χορογραφία. Τελικά ολόκληρη η χορογραφία συντέθηκε από τις "mini" χορογραφίες που οι ίδιοι από προσωπικές εμπειρίες ή από διάφορα ερεθίσματα που μας έδιναν οι δάσκαλοι του χορού συνθέταμε, δίχως

να το ξέρουμε!

Τέλος φτάσαμε στις δύο παραστάσεις, στα Χανιά και στην Αθήνα. Η αγωνία στην πρώτη παράσταση ήταν μεγαλύτερη καθώς εκτιθέμεθα σε δικούς μας ανθρώπους, γονείς, φίλους, συγγενείς. Και η συγκίνηση το ίδιο. Όταν χορέψαμε νιώσαμε κάτι μαγικό. Αλλά και η παράσταση στην Αθήνα είχε τη δική της γοητεία. Χορέψαμε σε ένα θέατρο καταπληκτικό. Τελικά ζήσαμε μια αξέχαστη εμπειρία που οπωσδήποτε, αν μπορούσαμε, θα επαναλαμβάναμε.

Σοφία Βελιγράκη, Μαριάννα Βερυκάκη, Αντώνης Κουκλάκης, Θεοφανία Μέρμανου (Λύκειο Σούδας)

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΣΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Μεπιστημονική του ονομασία είναι *Matricaria chamomilla* (Μαρτικαρία το χαμόμηλο). Ανήκει στην οικογένεια των Συνθέτων. Εκτός του συγκεκριμένου, υπάρχουν και άλλα είδη χαμομηλιού που χρησιμοποιούνται για τις θεραπευτικές τους ιδιότητες. Είναι η *Ανθεμής* (*ANTHEMIS nobilis* - Χαμαίμηλον το Ρωμαϊκόν), το *Χαμαίμηλον το κοινόν ή Γερμανικό* (*Matricaria chamomile*), το *Χαμαίμηλον των ορέων* (*Χαμομήλι του βουνού* - *ANTHEMIS arvensis*) και το *Χαμαίμηλον το πύρεθρον* (*ANTHEMIS pyrethrum*).

Χαμομήλι

Το χαμομήλι είναι φυτό μονοετές, ύψους μέχρι 35 εκατοστά. Έχει βλαστό λείο, πολύκλαδο, όρθιο. Τα φύλλα δις ή τρις φτεροσχιδή. Τα άνθη είναι σε ακραία κεφάλια, ασπροκίτρινα. Το είδος είναι ερμαφρόδιτο (έχει αρσενικά και θηλυκά όργανα) και επικονιάζεται από μύγες και μέλισσες. Αυτοφύεται σε χέρσα και καλλιεργημένα μέρη σε όλη σχεδόν την Ελλάδα. Το συναντούμε με τις ονομασίες Χαμομήλι, Χαμόμηλο, Χαμομηλιά, του Αγ. Γεωργίου το λουλουδάκι.

Ιστορικά στοιχεία

Κατά τον Γαλνύ οι αρχαίοι Αιγύπτιοι το χρησιμοποιούσαν ως αντιπυρετικό και κυρίως κατά των διαλειπόντων πυρετών. Το είχαν δε αφιερώσει στον θεό Ήλιο, τον οποίο θεωρούσαν γιατρό των μολυσματικών νόσων. Ο Αέτιος αναφέρει ότι ο Αιγύπτιος Νηκέμων το μεταχειριζότανε στις θεραπείες των διαλειπόντων πυρετών, σε καθολικές επαλείψεις του σώματος με το λάδι του. Οι αρχαίοι Έλληνες το ονόμασαν «μήλο χαμαί» λόγω της μυρωδιάς του. Ο Αρίστων - ιατρός προγενέστερος του Ιπποκράτη - όπως αναφέρει ο Γαλνύς, παρασκεύαζε με το χαμομήλι φάρμακο που ονόμαζε «κωλικήν» και το συνιστούσε κατά «παντός άλγους». Ο Ιπποκράτης το χρησιμοποιούσε ως εμμηναγωγό, κατά της υστερίας, κατά της λευκόρροιας και στις γυναίκες που ήταν κακόχυμες και έπασχαν από μαρασμό. Ο Διοσκουρίδης και αργότερα ο Παύλος Αιγινήτης το συνιστούσαν ως αντιπυρετικό, διαλυτικό, παυσίπονο και εμμηναγωγό. Όπως αναφέρει ο Κέλσος (2ο αιώνα μ.Χ.) ένα φάρμακο που χρησιμοποιούσε για ποδάγρα περιείχε εκτός των άλλων -ίσως ναρκωτικών - βασικά χαμομήλι. Η Ασπασία (δεν γνωρίζουμε αν ήταν η γυναίκα του Περικλή ή όχι) - όπως αναφέρει ο Αέτιος - χρησιμοποιούσε το έγχυμα του χαμομηλιού στις ετοιμόγεννες γυναίκες γιατί ελάττωνε τους πόνους του τοκετού και μετά από αυτόν. Στη λαϊκή ιατρική αυτό ισχύει ακόμη και το χρησιμοποιούν για τον ίδιο σκοπό. Επίσης την ρίζα του Πύρεθρου την χρησιμοποιούσαν για να παρασκευάζουν οδοντικά ελιξίρια, λόγω της ισχυρής δράσης της ως σιελαγωγικό.

Στην Κρήτη το βότανο αποκαλείται καμπλάκια. Συλλέγεται «απ' τα Άη Γιωργίου και πόδε» πάντα δε μέσα στο «Χριστός Ανέστη». Οι κρητικοί το μάζευαν και το στέγνωναν πάνω σε εφημερίδα μέσα σε κάμαρα. Όταν ξηραίνονταν το έραβαν μέσα σε πάνινα σακουλάκια. Γνώριζαν τις ιδιότητες του αιθέριου ελαίου του βοτάνου. «Το ζεσταίνομε καλά με λάδι και ποτρίβγομε τα μωρά, οντέν είναι σουλουουσιασμένα (κρουμένα)». Επίσης έβαζαν πάνω στο στήθια του μωρού ζεστό τα καμπλάκια «και δεν βραχνίζει το μωρό» όπως έλεγαν. Και βέβαια οι κοπέλες το χρησιμοποιούσαν για ομορφιά! «Τώρα που εξεποννήσαν οι κοπέλιές, λούγονται με καμπλάκια και ξανθαίνουν τα μαλλιά τους».

Συστατικά - χαρακτήρας

Το αποξηραμένο άνθος περιέχει πτητικό έλαιο, φλαβονοειδή, βαλεριανικό οξύ, κουμαρίνες, τανίνες, σαλικυλικά, κυανογόνα γλυκοσιδια. Επίσης περιέχει ασβέστιο, κάλιο, καθώς κι ένα σπάνιο ικνοστοικείο το κάδμιο. Η αξία των ανθέων του

χαμομηλιού εξαρτάται από το βαθμό περιεκτικότητας του σε αιθέριο έλαιο. Το Ρωμαϊκό χαμομήλι, το οποίο είναι εντυπωσιακό σε εμφάνιση περιέχει 1,10-3% αιθέριο έλαιο, ενώ το ταπεινό ελληνικό χαμομηλάκι περιέχει 9,36%!

Το αιθέριο έλαιο του χαμομηλιού έχει ενέργεια ναρκωτική και καταπραυντική, προκαλεί δε υπνηλία και μούδιασμα. Το γνήσιο έλαιο χαμομηλιού είναι πολύ ακριβό και είναι υγρό, ελαφρό, έχει χρώμα βαθύ κυανό που γίνεται γκρι στο φως, οσμή ισχυρή και χαρακτηριστική και γεύση πικρή.

Το βαθύ μπλε χρώμα οφείλεται στο χαμαζουλένιο που περιέχει. Στο αιθέριο έλαιο του κυριαρχεί η χαμαιζουλίνη στην οποία οφείλεται η αντιφλεγμονώδης και αντιφλογιστική δράση του. Περιέχει επίσης αζουλίνη, φαρνεζίνη, καμφορά κ.α.

Άνθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Η άνθιση αρχίζει τον Απρίλιο και διαρκεί μέχρι και τον Ιούνιο. Οι σπόροι ωριμάζουν Ιούνιο και Ιούλιο. Για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιείται όλο το φυτό αλλά κυρίως οι ανθισμένες του κορυφές ή μόνο τα άνθη. Τα άνθη συλλέγονται όταν ανοίξουν καλά.

Στη θεραπευτική χρησιμοποιείται επίσης η ρίζα του Πύρεθρου, η οποία έχει οσμή αρωματική αλλά δυσάρεστη και ερεθιστική, γεύση δηκτική και αν μασηθεί προκαλεί σιελόρροια.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Δρα ως αντιφλεγμονώδες, σπασμολυτικό, πικρό, ηρεμιστικό. Η χρήση του είναι εσωτερική και εξωτερική.

Έχει εξαιρετικά αποτελέσματα στην αντιμετώπιση καταστάσεων, όπως το άσθμα, το έκζεμα, η διάρροια, η ναυτία και ο εμετός, ο πυρετός και όλες σχεδόν οι νευρικές καταστάσεις και το στρες.

Είναι άριστο για τη σπαστική κολίτιδα και την επούλωση των ελκών του στομάχου και της στοματικής κοιλότητας. Δρα κατά της δυσκοιλιότητας και κατά της επιπεφυκίτιδας. Το πρώτο ρόφημα των νεογέννητων βρεφών για καθάρισμα και απολύμανση του πεπτικού τους συστήματος είναι το χαμομήλι. Συμμετέχει σε πολλά καλλυντικά που αφορούν το δέρμα και τα μαλλιά.

Έρευνες δείχνουν ότι το χαμομήλι έχει επιπλέον και μυοχαλαρωτική δράση. Ερευνητές του Imperial College του Λονδίνου διαπίστωσαν ότι η κατανάλωση πέντε φλιτζανιών χαμομηλιού ημερησίως, επί δεκαπέντε ημέρες, αρκούν για να προκαλέσουν αύξηση των συγκεντρώσεων κάποιων χημικών σε επίπεδα που επιτρέπουν την καταπολέμηση των μυϊκών σπασμών και των φλεγμονών.

Το αιθέριο έλαιο του χαμομηλιού αποστάζεται από την εποχή του μεσαίωνα και χρησιμοποιείται σε ευρύ φάσμα παθήσεων όπως το έκζεμα και το άσθμα. Η αζουλίνη που έχει το λάδι του ασκεί τοπική αναισθητική δράση και αναπλάθει το δέρμα. Είναι ηρεμιστικό για τα μάτια. Είναι αντισηπτικό και κατευναστικό σε ερεθισμούς του δέρματος, ακμή, φαγούρα, αλλεργίες.

Από τα **άνθη** κάνουμε έγχυμα που το πίνουμε για το σύνδρομο του **ευερέθιστου εντέρου**, την **ανορεξία** και τη **δυσπεψία**. Αν πιούμε μία κούπα το βράδυ μας βοηθά για την **αϋπνία**, το **άγχος** και το **στρες**. Βοηθά στον **ύπνο των μωρών** αν προσθέσουμε 200-400 ml στραγγισμένο έγχυμα στο νερό που πλένουμε το

μωρό το βράδυ.

Το **βάμμα** το χρησιμοποιούμε για το **σύνδρομο του ευερέθιστου εντέρου**, την **αϋπνία** και την **ένταση**.

Σε **αλοιφή** το χρησιμοποιούμε για **δαγκώματα εντόμων**, **πληγές**, **έκζεμα με κνησμό** και τον **ερεθισμό ευαίσθητων περιοχών**.

Ως **έγχυμα** τέλος, είναι ωφέλιμο για πλύσεις σε **στοματικές φλεγμονές**.

Για πλύσεις ματιών διαλύουμε 5-10 σταγόνες βάμματος σε ζεστό νερό και το χρησιμοποιούμε σε **επιπεφυκίτιδα ή κουρασμένα μάτια**.

Αν προσθέσουμε 2 κουταλιές άνθη σε μία λεκάνη με βραστό νερό μπορούμε να κάνουμε **εισπνοές** που μας βοηθούν σε περιπτώσεις **καταρροής, αλλεργικού πυρετού, άσθμα ή βρογχίτιδα**.

Το αιθέριο έλαιο το χρησιμοποιούμε σε **λοσιόν** για το **έκζεμα**. Βάζουμε 5 σταγόνες έλαιο χαμομηλιού σε 50 ml αποσταγμένη Αμαμπίδα και καθαρίζουμε την πάσχουσα περιοχή.

Επίσης σε βαριά **ρινική καταρροή, άσθμα ή κοκκύτη**, βάζουμε 2-3 σταγόνες από το αιθέριο έλαιο σε ένα πιατάκι με ζεστό νερό και το αφήνουμε στο δωμάτιο το βράδυ.

Τέλος στο **μπάνιο**, βάζουμε 100γρ. χαμομήλι, ή διάφορα αρωματικά βότανα (δύσσο, δενδρολίβανο, φασκόμηλο κ.λπ.), σε μία κασαρόλα με καυτό νερό και το αφήνουμε για 15 λεπτά. Σουρώνουμε και ρίχνουμε το έγχυμα στο νερό του μπάνιου. Ξεκουράζουμε και ηρεμεί από το **στρες**.

Παρασκευή και δοσολογία

Παρασκευάζεται ως έγχυμα. Ρίχνουμε σε ένα φλιτζάνι βραστό νερό δύο κουταλάκια του τσαγιού ξηρά άνθη και το αφήνουμε σκεπασμένο 5-10 λεπτά. Για πεπτικά προβλήματα το ρόφημα το πίνουμε μετά τα γεύματα. Ένα ισχυρότερο έγχυμα μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε για πλύσεις στόματος σε προβλήματα ουλίτιδας. Το ίδιο έγχυμα αν χρησιμοποιηθεί για λούσιμο ξανθαίνει τα μαλλιά.

Προφυλάξεις

Μεγάλες δόσεις προκαλούν βάρος προκάρδιο, καρδιακούς παλμούς, ζάλη, κεφαλαλγία, ναυτία και δυσκοιλιότητα. Η κατάχρησή του βλάπτει τα πεπτικά όργανα. Επιπλέον προδιαθέτει τους ενήλικες σε ρευματαλγίες και τα παιδιά σε εγκεφαλικές υπεραϊμιές. Επίσης βλάπτει τους πληθωρικούς, στις δε γυναίκες και μάλιστα τις ευαίσθητες, προκαλεί επίμονες κεφαλαλγίες, αϋπνίες και τρέμουλο των χεριών.

Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοιας, απάτης, πάθους ή και λάθους.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

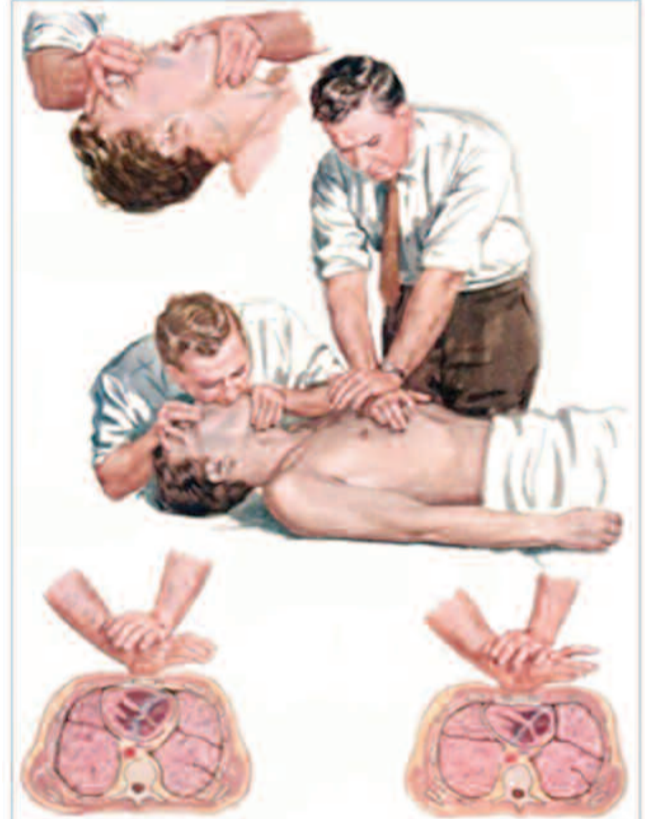
μέρος 81ο

Η πρώτη προσπάθεια θεραπείας του καρκίνου, από το γιατρό George Chicotot, στο νοσοκομείο Broca του Παρισιού, το 1907.

“Χρειάζεσαι τώρα, ακολούθησε τα στρατιωτικά σώματα αδελφών νοσοκόμων”. Αφίσα του 1943 στις Ηνωμένες Πολιτείες που ζητούσε νοσοκόμες για τα στρατιωτικά νοσοκομεία, εν μέσω Β' Παγκοσμίου Πολέμου...

Καρδιοπνευμονική Αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ) σε αφίσα της δεκαετίας του 1960, από το δίδισμο άτλαντα ανατομίας του Frank H. Netter.

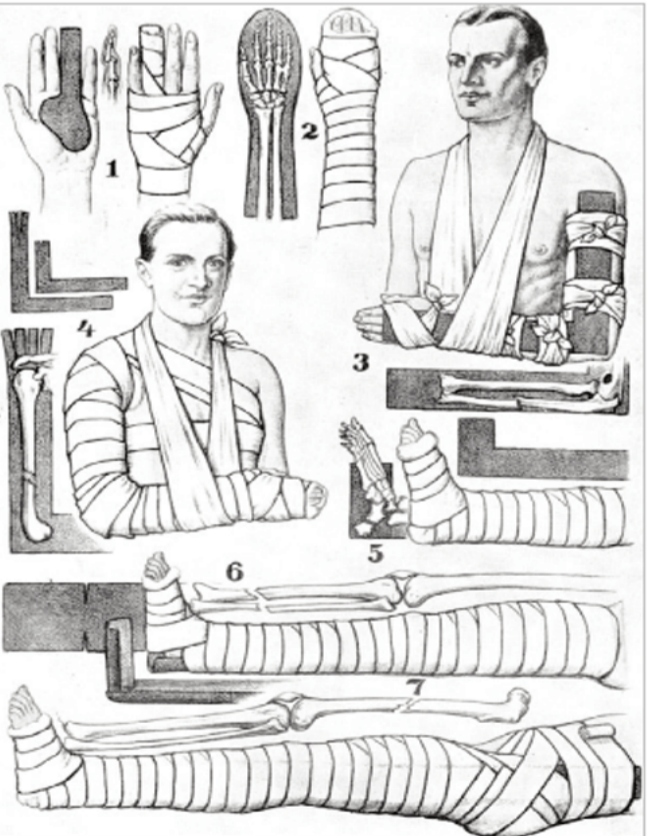
Ειδικά εργαλεία αφαίρεσης σφαίρας από το σώμα, που χρησιμοποιήθηκαν από τους γιατρούς στα πεδία των μαχών, στον Αμερικανικό εμφύλιο πόλεμο (1861-1865).

Συσκευή αναισθησίας με κλωροφόρμιο, που κατασκευάστηκε στο Λονδίνο το 1858, από τον πρωτοπόρο γιατρό John Snow, τον πρώτο ειδικευμένο αναισθησιολόγο της Μεγ. Βρετανίας.

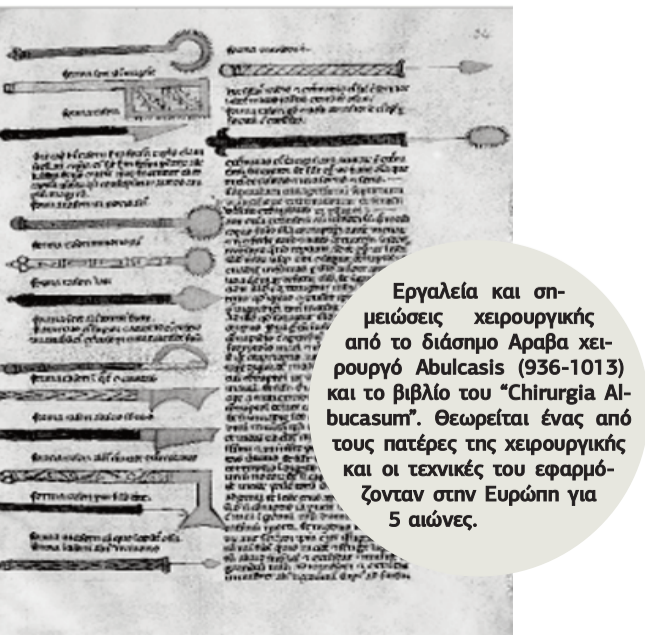
“Το κέντρο των σωματικών λειτουργιών”, ο πρακτικός οδηγός ανάγνωσης ανθρώπινων χαρακτήρων, από το 1902 και το βιβλίο φρενολογίας του L. Vaught.

Πρώτες βοήθειες - Τεχνικές περιδέσεως τραυματισμένων άκρων, από την εγκυκλοπαίδεια Richards Torical, Νέα Υόρκη 1949.

Ως αδερματογλυφία ορίζουμε τη γονιδιακή διαταραχή του ανθρώπινου DNA, το οποίο έχει ως μοναδικό σύμπτωμα τη μη ύπαρξη δακτυλικών αποτυπωμάτων. Μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί παγκοσμίως μόνο 4 οικογένειες με αδερματογλυφία.

Εργαλεία και σημειώσεις χειρουργικής από το δίδισμο Αραβικού χειρουργού Abulcasis (936-1013) και το βιβλίο του “Chirurgia Abulcasisum”. Θεωρείται ένας από τους πατέρες της χειρουργικής και οι τεχνικές του εφαρμόζονταν στην Ευρώπη για 5 αιώνες.

ΜΑΝΩΛΗΣ
ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ

Η Μικρασιατική εκστρατεία με τον φακό ενός Χανιώτη αξιωματικού

Υπολοχαγός Δημοσθένης Κυρμιζάκις

Συνομιλώντας με ντόπιους Τούρκους στο Αφιόν Καραχισάρ.

Ένα εξαιρετικό ιστορικό λεύκωμα εκδόθηκε πριν λίγες μέρες στην Αθήνα, ένα λεύκωμα από αυτά που σπάνια πλέον εκδίδονται στην πατρίδα μας. Πρόκειται για τη φωτογραφική αποτύπωση της Μικρασιατικής εκστρατείας του 1919 - 1922, όχι από κάποιον εντεταλμένο φωτορεπόρτερ ή για λογαριασμό οποιασδήποτε προπαγάνδας, μα από κάποιον που έλαβε ο ίδιος μέρος στα γεγονότα: Το Χανιώτη υπολοχαγό Δημοσθένη Κυρμιζάκι.

Ο Κυρμιζάκις (1892 - 1940) δεν είναι άγνωστος στους ασχολούμενους με την ιστορική φωτογραφία και τη γενικότερη ιστορική έρευνα, όντας ένας λάτρης της φωτογραφικής τέχνης, την οποία υπηρέτησε με ευαισθησία και μεράκι. Πρόκειται για γόνιο καλλιεργημένης αστικής οικογένειας των Χανίων με προσφορά στην τοπική κοινωνία και καλλιτεχνικές επιδόσεις. Ο πατέρας του Γεώργιος ήταν ένας γλωσσομαθής έμπορος υφασμάτων, με κατάστημα στην οδό Σκρύνδλωφ. Ο Δημοσθένης ήταν το δεύτερο παιδί της οικογένειας, ενώ από τα υπόλοιπα παιδιά, γνωστότερη έγινε η μικρότερη αδελφή του Αγγαίτσα, παιδαγωγός, συγγραφέας, λαογράφος και ταλαντούχα ζωγράφος (1904 - 1983). Ο ίδιος σπούδασε τοπογράφος μηχανικός στην Αθήνα και στο Μόναχο, ήταν δε πολύγλωσσος αφού εκτός από τα ελληνικά γνώριζε γαλλικά, γερμανικά και ιταλικά. Το 1912 υπηρέτησε τη θητεία του στον Ελληνικό Στρατό στα μέτωπα των Βαλκανικών πολέμων, ενώ το 1916 κατετάγη ως έφεδρος αξιωματικός στη Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού. Το 1919 υπηρετούσε ως υπολοχαγός στη Θράκη και μαζί με τη μονάδα του έλαβε μέρος στην αποβίβαση και κατάληψη της Σμύρνης και σε όλη τη Μικρασιατική εκστρατεία. Εξήσε από κοντά τα γεγονότα σε όλη την τραγική τους διάσταση, την ηρωική και τη φρικιαστική και αποχώρησε με τα τελευταία υπολείμματα του Ελληνικού εκστρατευτικού σώματος από τον Τσεσμέ στις 2 Σεπτεμβρίου 1922. Πίσω τους

Τσαγγάρης, ράπτης, κουρεύς και... στρατιώτης!

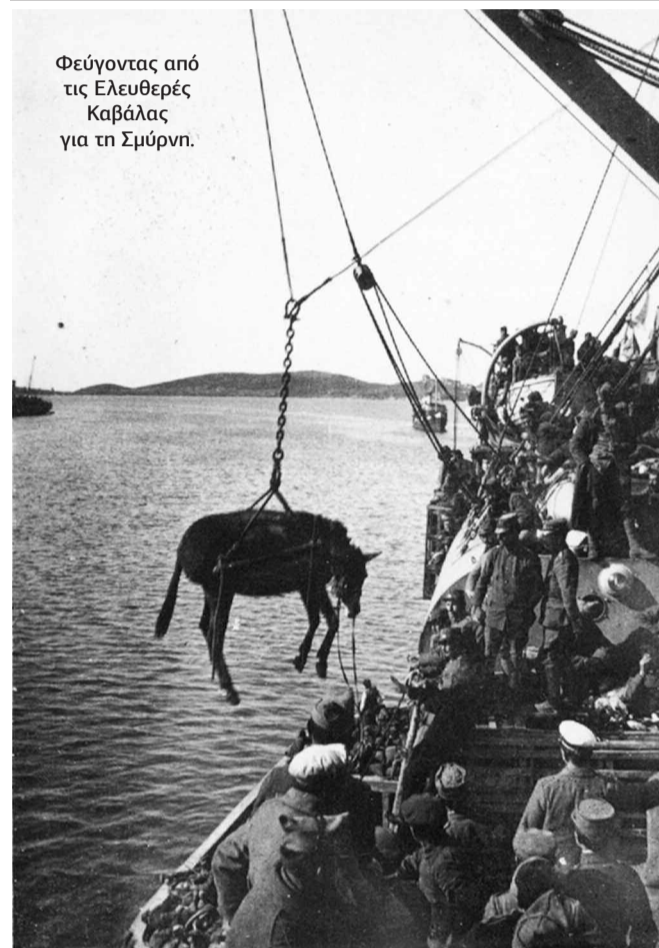
Διάλειμμα... παιχνίδια.

Στο διάλειμμα της εκπαίδευσης.

“ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΥΡΜΙΖΑΚΙΣ
ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ 1919 - 1922
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΔΙΠΟΡΙΚΟ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΣΑΝ ΨΕΥΤΙΚΕΣ”
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΥΚΚΙΔΑ

Φεύγοντας από
τις Ελευθερές
Καβάλας
για τη Σμύρνη.

η Σμύρνη είχε ήδη μεταβληθεί σε ολοκαύτωμα...

Ο Κυρμιζάκις είχε την πρόνοια να αποτυπώσει με το φακό του όσα γεγονότα υπέπεσαν στην αντίληψή του. Και όχι μόνο: Τον τόπο και τους ανθρώπους του στην καθημερινότητά τους, μέσα στις δύσκολες συνθήκες των πολεμικών γεγονότων και του δύσχερστου φωτογραφικού εξοπλισμού της εποχής. Από την άποψη της πληροφορίας το υλικό αυτό είναι πολύτιμο και μπορεί να χαρακτηριστεί και αντισυμβατικό. Καμία φωτογραφία δεν έχει στηθεί ή σκηνοθετηθεί, αντίθετα έχουν τραβηχτεί στιγμιότυπα που θα απέφευγαν οπωσδήποτε οι οπαδοί του ιστορικού καθωσπρεπισμού: Τα καμμένα παιδικά κορμάκια στον Αγ. Χαράλαμφο Αϊδινίου, τους νεκρούς που είχαν πεταχτεί έξω από τους τάφους, την πυρκαγιά στο Αφιόν Καραχισάρ, τους τραυματίες, το όνειδος των λιποτακτών που χωρίς καμιά αντίσταση ορμού-

Παρέλαση στη Σμύρνη για την Εθνική Εορτή (1920).

Γαλέτα που την προόριζαν για τους μαχόμενους στο μέτωπο, τη διαρπάζουν χωρίς καμία διαμαρτυρία οι λιποτάκται.

Λιποτάκτης σκαφαλώνει με ακροβατικές κινήσεις στο πλοίο της σωτηρίας.

Φάλαγγα κατ' άνδρα!

Περνώντας το ποτάμι.

Αποχωρώντας από τη Σμύρνη.

σαν στα καράβια που μετέφεραν τραυματίες και αρρώστους για να τους πάρουν τη θέση, στην υποχώρηση... Όλα αυτά δίπλα σε σκηνές μάχης, χιονισμένα τοπία, μνημεία ελληνορωμαϊκά, βυζαντινά αλλά και μουσουλμανικά, τοπική αρχιτεκτονική, παζάρια, κοντολογίς ό,τι μπορούσε να τραβήξει το ενδιαφέρον ενός καλλιεργημένου ατόμου, όχι μόνο εκείνης της εποχής. Το υλικό αυτό είχε ταξινομηθεί από τον ίδιο σε 6 λευκώματα χωρισμένα σε ενότητες με επικεφαλίδες και λεζάντες, που περιέχουν συνολικά 926 φωτογραφίες. Η τοποθέτηση των φωτογραφιών έχει γίνει με απόλυτη τάξη μέσα σε πλαίσια από λευκή σινική μελάνη και λεζάντες γραμμένες καλλιγραφικά από τον ίδιο, λιτές, περιεκτικές, γεμάτες χιούμορ πολλές φορές πικρό... Γλώσσα ρέουσα δημοτική, με κάποια στοιχεία καθαρεύουσας, στοιχείο κι αυτή ενός ευπατρίδη με βαθιά δημοκρατική συνείδηση. Αυτούσιο αυτό το υλικό, χωρίς καμία αλλαγή ή επεξεργασία, χωρίς έστω κάποια μεγέθυνση μέρους των φωτογραφιών, παρατίθεται στο λευκώμα, με απόφαση των συντελεστών της έκδοσης. Από σεβασμό στις αισθητικές επιλογές του δημιουργού τους.

«Το έργο αυτό εκπλήσσει τόσο ως προς την περιγραφική ικανότητα του φωτογράφου, όσο και ως προς τη φωτογραφική του δεινότητα, η οποία είναι άξια βαθύτερης συγκριτικής μελέτης» επισημαίνει η δρ ιστορικός φωτογραφίας κα Νίνα Κασσιανού, η οποία ερεύνησε και συνέγραψε το σχετικό με τις φωτογραφίες κείμενο του λευκώματος. Και συνεχίζει:

«Η φωτογραφική ματιά του Δημοσθένη Κυρμιζάκι στο μαγικό κόσμο της Ανατολίας μαζί με το 5ο Σύνταγμα Πεζικού που αγωνίστηκε για να κατορθώσει το ακατόρθωτο, αποφορτίζει σημαντικά τη διάχυτη εθνοκεντρική ένταση εκείνων των ημερών και αποδεσμεύει τη ματιά από την επική έξαρση πολλών άλλων φωτογράφων. Τοποθετεί τα ιστορικά δρώμενα μέσα σ' ένα ταξίδι που παρότι καθορίζεται από τραγικά γεγονότα είναι γεμάτο ποίηση, ενθουσιασμό κι ελπίδα».

Ας σημειωθεί πως η εκτύπωση των φωτογραφιών είχε γίνει από τον Κυρμιζάκι κατευθείαν από τα αρνητικά, εξ επαφής, σε διαστάσεις 5,5 x 7,5 cm.

Τα ιστορικά κείμενα που συνοδεύουν τις φωτογραφίες συντάχθηκαν από το γνωστό πανεπιστημιακό δάσκαλο Γιώργο Μαργαρίτη. Τα κείμενα αυτά, 6 συνολικά, παρακολουθούν την ιστορική διαδρομή των εικόνων χωρίς απεραντολογίες, με τρόπο αντικειμενικό και εύληπτο. Έτσι, το όλο εγχείρημα γίνεται εργαλείο γνώσης για κάθε φιλόστορα, όχι μόνο για τους ειδικούς μελετητές.

Αξίζει όμως να αναφερθούμε λίγο και στη μετέπειτα πορεία του Χανιώτη δημιουργού, ο οποίος συνέχισε με συνέπεια να αποτυπώνει με το φακό του την Ελλάδα του μεσοπολέμου, απαρτίζοντας 10 επιπλέον πολύτιμα λευκώματα.

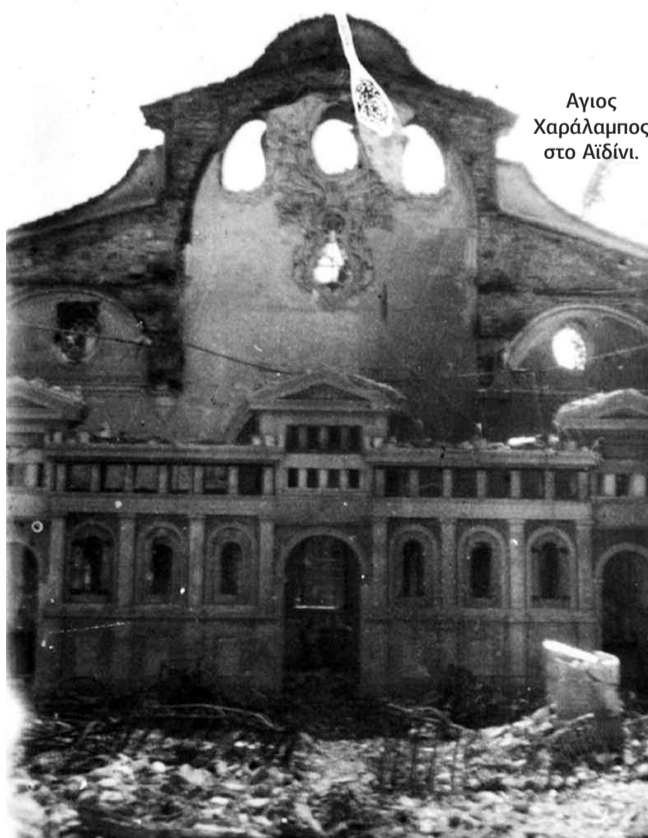
Μετά την επιστροφή από τη Μικρασία, εγκαταστάθηκε με τη μονάδα του στη Θεσσαλονίκη και στην Κομοτηνή, όπου έγινε

λοχαγός το 1923. Το 1925 βρίσκεται στην Καβάλα, όπου σε περίοδο άδειας μεταβαίνει στο Άγιο Όρος και δημιουργεί ένα φωτογραφικό οδοιπορικό. Το 1934 έγινε ταγματάρχης και το 1937 αντισυνταγματάρχης. Την ίδια χρονιά έκανε αίτηση για αποστράτευση και τελικά επέστρεψε στα Χανιά. Από την περίοδο της εγκατάστασής του εδώ τον θυμούνται κάποιοι παλιοί Χανιώτες να τριγυρνά καβάλα στη μοτοσυκλέτα του -μια BMW με καλάθι- πάντα με τη συνοδεία της φωτογραφικής του μηχανής, μιας Balda του 1931 που εικονίζεται στο οπισθόφυλλο της έκδοσης. Τα Χανιά της δεκαετίας του '30, όπως και κάποια τοπία από την υπόλοιπη Κρήτη, τα αποτύπωσε σε 3 λευκώματα, ένα ολόκληρο και σε μέρος των 2 άλλων, από τα οποία έχω χρησιμοποιήσει κάποιες φωτογραφίες σε παλιότερες δημοσιεύσεις μου. Βεβαίως και το υλικό από τα υπόλοιπα λευκώματα, μέρος του οποίου αποτελούν αεροφωτογραφίες, είναι εξίσου σημαντικό.

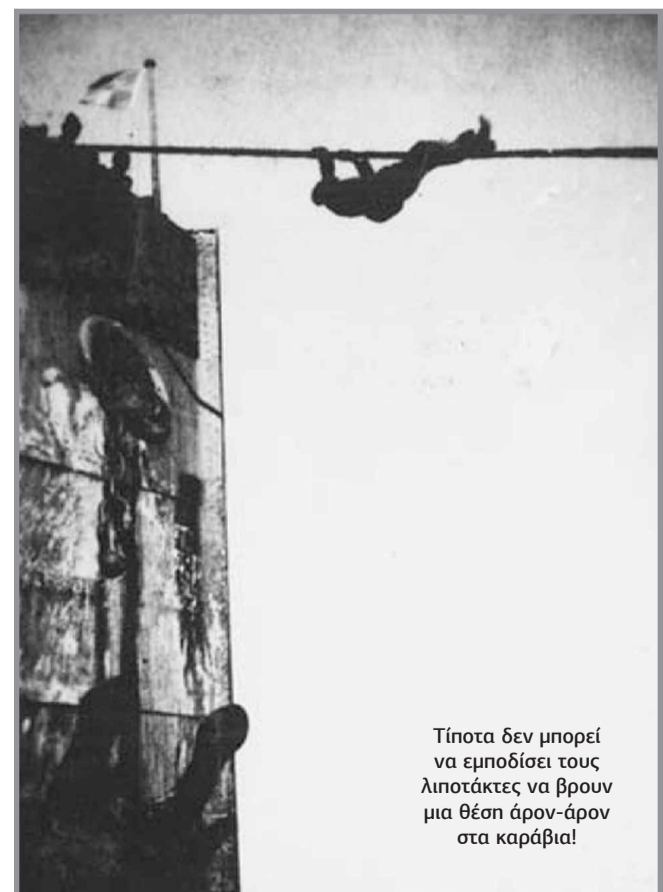
Η κα Βάντα Ιωαννίδου εγγονή της αδελφής του Δημοσθένη και κληρονόμος του, αφού ο ίδιος δεν δημιούργησε οικογένεια,

περιγράφει με τρόπο συγκλονιστικό στην αρχή της έκδοσης και μαζί με τα υπόλοιπα βιογραφικά του στοιχεία το απρόσμενο τέλος του, την 1η Νοεμβρίου 1940. Τότε που η Ιταλική αεροπορία με ορμητήριο τη Ρόδο επέδραμε άνανδρα κατά των Χανίων βομβαρδίζοντας αδιακρίτως, αν και χωρίς μεγάλη επιτυχία την πόλη, αφαιρώντας τη ζωή από λίγους συμπολίτες μας. Μόνο που το γεγονός αυτό σκεπάστηκε στη συλλογική μνήμη από τις απείρως καταστροφικότερες και φονικότερες επιδρομές της Γερμανικής αεροπορίας το Μάιο του '41... Συνέβη λίγο πριν την επιβίβασή του για τη Σούδα με προορισμό το Αλβανικό μέτωπο και κατά τη διάρκεια οικογενειακής κοινωνικής εκδήλωσης. Ο ίδιος ήταν μόλις 48 ετών. Ακολούθησε η εκτέλεση του 94χρονου πατέρα του από τους αλεξιπτωτιστές κατά τη Μάχη της Κρήτης και η απώλεια του 17χρονου ανιψιού του, του επονίτη Γιώργου Νικολακάκη, που πιάστηκε στην Αθήνα και στάλθηκε στα στρατόπεδα της Γερμανίας χωρίς να φτάσει ποτέ...

Στη μνήμη αυτού του μικρού ήρωα είναι αφιερωμένη και η έκδοση του παρόντος λευκώματος.

Άγιος Χαράλαμπος στο Αϊδίني.

Τίποτα δεν μπορεί να εμποδίσει τους λιποτάκτες να βρουν μια θέση άρον-άρον στα καράβια!

